

INFORMATOR **o egzaminie maturalnym** **z wiedzy o społeczeństwie**

w liceum ogólnokształcącym
w roku szkolnym 2024/2025
oraz

w technikum w roku szkolnym
2024/2025 i 2025/2026

Centralna Komisja Egzaminacyjna
Warszawa 2024

Zespół redakcyjny:

dr mult. hab. Piotr Załęski (CKE)
dr hab. Łukasz Zamecki (UW)
Oliwia Piskowska (UW)
prof. dr hab. Wojciech Jakubowski (UWM / UW)
Maciej Młynarczyk (OKE Poznań)
dr Barbara Freier-Pniok (OKE Jaworzno)
Wacław Suski (OKE Wrocław)
Elwira Górczak-Ulman (OKE Gdańsk)
Krzysztof Niwiński (OKE Warszawa)
dr Wioletta Kozak (CKE)
dr Marcin Smolik (CKE)

Recenzenci:

prof. dr hab. Izabela Malinowska (UW)
dr hab. Sylwester Gardocki (UW)
dr Tomasz Karpowicz (UW) – recenzja językowa

Informator został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie
ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 784 16 00
sekretariat@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży
al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi
ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 664 80 60
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
ul. Józefa Bema 87, 01-233 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu
ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

Spis treści

1.	Opis egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie	5
	Wstęp	5
	Zadania na egzaminie	5
	Opis arkusza egzaminacyjnego	6
	Zasady oceniania	7
	Materiały i przybory pomocnicze	10
2.	Przykładowe zadania z rozwiązaniami	11
	Zadania testowe	11
	Zadania rozszerzonej odpowiedzi	73
3.	Informacja o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie dla absolwentów niesłyszących	85

1. Opis egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie

WSTĘP

Wiedza o społeczeństwie jest jednym z przedmiotów do wyboru na egzaminie maturalnym. Każdy maturzysta może przystąpić do egzaminu maturalnego z tego przedmiotu na poziomie rozszerzonym jako przedmiotu dodatkowego.

Egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie sprawdza, w jakim stopniu absolwent liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia spełnia wymagania z przedmiotu określone w [podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej](#).¹ Wymagania ogólne tej podstawy zostały sformułowane w czterech obszarach:

- I. Wiedza i rozumienie.
- II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.
- III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.
- IV. Komunikowanie i współdziałanie.

Informator prezentuje przykładowe zadania egzaminacyjne wraz z rozwiązaniami oraz wskazuje, w jaki sposób odnoszą się one do wymagań podstawy programowej. Zadania w *Informatorze* nie ilustrują wszystkich wymagań z zakresu wiedzy o społeczeństwie określonych w podstawie programowej, nie wyczerpują również wszystkich typów zadań, które mogą wystąpić w arkuszu egzaminacyjnym. Tylko realizacja wszystkich wymagań z podstawy programowej, zarówno ogólnych, jak i szczegółowych, może zapewnić wszechstronne wykształcenie w zakresie wiedzy o społeczeństwie, w tym – właściwe przygotowanie do egzaminu maturalnego.

ZADANIA NA EGZAMINIE

W arkuszu egzaminacyjnym znajdują się zarówno zadania zamknięte, jak i otwarte.

Zadania zamknięte to takie, w których zdający wybiera odpowiedź spośród podanych. Wśród zadań zamkniętych znajdują się:

- zadania wyboru wielokrotnego,
- zadania typu prawda – fałsz,
- zadania na dobieranie.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

Zwracamy uwagę, że w liceum ogólnokształcącym w roku szkolnym 2024/2025 oraz w technikum w roku szkolnym 2024/2025 i 2025/2026 zadania egzaminacyjne będą sprawdzały poziom opanowania wymagań ogólnych i szczegółowych określonych w [załączniku nr 3](#) do powyższego rozporządzenia.

Zadania otwarte to takie, w których zdający samodzielnie formułuje odpowiedź. Wśród zadań otwartych na egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie znajdują się:

- zadania z luką, wymagające uzupełnienia zdania bądź krótkiego tekstu jednym lub kilkoma wyrazami, np. nazwami lub liczbami,
- zadania krótkiej odpowiedzi, wymagające
(1) podania nazw, nazwisk bądź liczb
(2) sformułowania wypowiedzi polegającej np. na uzasadnieniu, porównaniu czy wyjaśnieniu zjawisk bądź procesów,
- zadania rozszerzonej odpowiedzi, wymagające
(1) napisania pisma procesowego lub urzędowego z wykorzystaniem własnej wiedzy przedmiotowej i załączonych przepisów prawnych
(2) dłuższej wypowiedzi argumentacyjnej z wykorzystaniem własnej wiedzy przedmiotowej i załączonych materiałów źródłowych.

Zadania egzaminacyjne będą dotyczyły następujących obszarów tematycznych wiedzy o społeczeństwie (w nawiasach zapisano numery celów kształcenia podstawy programowej z odniesieniem do odpowiedniego zakresu kształcenia):

- bloku *Człowiek i społeczeństwo*: w przypadku zakresu podstawowego są to wszystkie wymagania działu I oraz część wymagań działu II [1–3); 6)–9)] i VI [4)], natomiast w przypadku zakresu rozszerzonego – wszystkie wymagania działów: I, II, III, IV, VI i XVI;
- bloku *Państwo i polityka*: w przypadku zakresu podstawowego są to wszystkie wymagania działu III oraz część wymagań działu II [4)–5)] i VI [1)–3)], natomiast w przypadku zakresu rozszerzonego – wszystkie wymagania działów: V, VII, VIII, IX i X;
- bloku *Prawo i prawa człowieka*: w przypadku zakresu podstawowego są to wszystkie wymagania działu IV i V, natomiast w przypadku zakresu rozszerzonego – wszystkie wymagania działu XI oraz XII;
- bloku *Zagadnienia międzynarodowe*: w przypadku zakresu podstawowego są to wszystkie wymagania działu VII, natomiast w przypadku zakresu rozszerzonego –

OPIS ARKUSZA EGZAMINACYJNEGO

Egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie trwa 180 minut².

W arkuszu egzaminacyjnym – poza dwoma zadaniami rozszerzonej odpowiedzi – będą występowały wiązki zadań. Wiazka zadań może zawierać od dwóch do czterech zadań występujących we wspólnym kontekście. Pierwsze z zadań rozszerzonej odpowiedzi wymaga napisania pisma formalnego (np. wniosek, pozew) na podstawie różnych materiałów (na ogół: opisu sytuacji i przepisów prawnych). Drugie z zadań rozszerzonej odpowiedzi polega na rozważeniu postawionej tezy (na podstawie materiału i wiedzy własnej) lub na porównaniu problemu/kwestii (rozwiązanie przedstawione w materiale

² Czas trwania egzaminu może zostać wydłużony w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym niepełnosprawnych, oraz w przypadku cudzoziemców. Szczegóły są określone w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w danym roku szkolnym*.

źródłowym z rozwiązaniem, na temat którego zdający powinien mieć wiedzę) albo na napisaniu np. wystąpienia publicznego, krótkiego artykułu (niejako w odpowiedzi na informację z materiału źródłowego). Pierwsze z zadań rozszerzonej odpowiedzi zawsze dotyczy problematyki bloku *Prawo i prawa człowieka*. Drugie z zadań weryfikuje w największym stopniu wiedzę i umiejętności zawarte w innym bloku lub w innych blokach.

Liczbę zadań oraz liczbę punktów możliwych do uzyskania za poszczególne rodzaje zadań w całym arkuszu przedstawiono w poniższej tabeli.

Rodzaj zadań	Liczba zadań	Łączna liczba punktów	Udział w wyniku sumarycznym
zamknięte	8–11	9–12	15–20%
otwarte łącznie w tym RO	29–34 2	48–51 12	80–85% 20%
RAZEM	37–45	60	100%

ZASADY OCENIANIA

Zadania zamknięte

Za poprawne rozwiązanie zadania zamkniętego można otrzymać maksymalnie 1 punkt lub 2 punkty. Zadania te są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 1 punkt:
 - 1 pkt – odpowiedź poprawna.
 - 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.
- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 2 punkty:
 - 2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.
 - 1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.
 - 0 pkt – odpowiedź całkowicie niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadania otwarte

Za poprawne rozwiązanie zadania otwartego krótkiej odpowiedzi lub z luką będzie można otrzymać maksymalnie 1 punkt lub 2 punkty, natomiast za poprawne rozwiązanie zadania otwartego rozszerzonej odpowiedzi – maksymalnie 5 punktów lub 7 punktów. W zadaniach krótkiej odpowiedzi wymagających udzielenia odpowiedzi opisowej oraz w zadaniach rozszerzonej odpowiedzi za każde poprawne rozwiązanie, inne niż przykładowe, można uzyskać maksymalną liczbę punktów, o ile rozwiązanie jest merytorycznie poprawne, zgodne z poleceniem i warunkami zadania.

Zadania otwarte są oceniane – w zależności od maksymalnej liczby punktów, jaką można uzyskać za rozwiązanie danego zadania – zgodnie z poniższymi zasadami:

Zadania otwarte krótkiej odpowiedzi

- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 1 punkt:
 - 1 pkt – odpowiedź poprawna.
 - 0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.
- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 2 punkty:
 - 2 pkt – odpowiedź całkowicie poprawna.
 - 1 pkt – odpowiedź częściowo poprawna lub odpowiedź niepełna.
 - 0 pkt – odpowiedź całkowicie niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi – pismo formalne

- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 5 punktów:
 - 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
 - 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
 - 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
 - 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
 - 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
 - 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.
- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 7 punktów:
 - 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
 - 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwiema kategoriami elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema kategoriami elementów składowych.
 - 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwiema kategoriami elementów składowych w pełni i jedną – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i dwiema – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
 - 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i dwiema – częściowo.
 - 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
 - 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.

- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

Zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi – wypowiedź argumentacyjna

- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 5 punktów:
 - 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
 - 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu.
 - 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.
 - 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
 - 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
 - 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu albo brak rozwiązania.
- w przypadku zadania, za którego rozwiązanie można otrzymać maksymalnie 7 punktów:
 - 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
 - 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
 - 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
 - 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i dwoma – częściowo.
 - 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.
 - 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
 - 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
 - 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

MATERIAŁY I PRZYBORY POMOCNICZE

Na egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie można korzystać z kalkulatora prostego.

Szczegółowe informacje dotyczące materiałów i przyborów pomocniczych, z których mogą korzystać zdający na egzaminie maturalnym (w tym osoby, którym dostosowano warunki przeprowadzenia egzaminu), będą ogłaszane w komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

2.

Przykładowe zadania z rozwiązaniami

W *Informatorze* dla każdego zadania podano:

- liczbę punktów możliwych do uzyskania za jego rozwiązanie (po numerze zadania);
- najważniejsze wymagania ogólne i szczegółowe, które są sprawdzane w tym zadaniu;
- zasady oceniania rozwiązań zadań;
- poprawne rozwiązanie każdego zadania zamkniętego oraz przykładowe rozwiązanie każdego zadania otwartego.

ZADANIA TESTOWE

Zadanie 1. (0–3)

Różne ujęcia naukowe stereotypów

Koncepcja 1. [Stereotypy to] rozpowszechnione w danej grupie przekonania na temat tego, jakie są inne grupy. [...] [S]ą przekazywane w transmisji międzypokoleniowej rodzinnej, a także za pośrednictwem innych tradycyjnych instytucji (szkoła, kościoły) oraz ostatnio przez media.

Koncepcja 2. [Stereotyp] to reprezentacja, schemat poznawczy grupy społecznej i jej członków w umyśle jednostki. [...] Geneza stereotypów jest związana z mechanizmami zniekształcającego przetwarzania informacji, którym jednostki podlegają w podobny sposób.

Koncepcja 3. [Stereotyp to błąd] polegający na przypisywaniu grupom i kategoriom społecznym osobowych cech psychologicznych, które właściwe są do opisu, oceny lub interpretacji jednostek, a nie [–] grup. Cechy te należą do repertuaru języka potocznego, często będąc silnie oceniającymi.

P. Boski, *Kulturowe ramy zachowań społecznych. Podręcznik psychologii międzykulturowej*, Warszawa 2009, s. 492–493.

Zadanie 1.1. (0–1)

Podaj nazwę procesu, w ramach którego nabywa się stereotypy w myśl pierwszej z przedstawionych koncepcji.

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia [...] prawidłowości życia społecznego oraz [...] procesy społeczne.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo

- 5) Zdający wyjaśnia charakter procesu socjalizacji [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Proces socjalizacji / proces enkulturacji

Zadanie 1.2. (0–2)

Z trzech przedstawionych koncepcji stereotypu wybierz te, przy których zastosowaniu nie można uznać za stereotyp poniższej wypowiedzi. W każdym przypadku odpowiedź uzasadnij.

„Wiem, jakie są Czeszki. Mam szczęście znać kilka. [Czeszki] są piękne, wysokie i nieziemsko zgrabne”.

forum.gazeta.pl

Nietrafna koncepcja –

Uzasadnienie –
.....

Nietrafna koncepcja –

Uzasadnienie –
.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...].

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...], krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.

- 5) Zdający analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów [...].

Zasady oceniania

- 2 pkt – wskazanie numerów dwóch nietrafnych koncepcji wraz ze sformułowaniem właściwych uzasadnień.
1 pkt – wskazanie numeru nietrafnej koncepcji wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.
0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Nietrafna koncepcja – koncepcja 1.

Uzasadnienie – Wypowiadający nie nabył tego stereotypu w drodze socjalizacji, ale sam go wytworzył.

Nietrafna koncepcja – koncepcja 3.

Uzasadnienie – W wypowiedzi następuje generalizacja, ale nie dotyczy ona cech psychologicznych.

Zadanie 2. (0–2)

Tabela. Własna pozycja na tle statusu rodziców i dziadków

Czy w porównaniu z Pana(i) rodzicami/dziadkami Pana(i) pozycja społeczna jest, ogólnie rzecz biorąc, wyższa, niższa czy też mniej więcej taka sama?	Pozycja społeczna respondentów w porównaniu z pozycjami											
	rodziców						dziadków					
	1999	2004	2013	1999	2004	2013	1999	2004	2013	1999	2004	2013
	w procentach											
Zdecydowanie wyższa	13	48	12	45	12	42	24	59	23	55	23	57
Raczej wyższa	35		33		30		35		32		34	
Mniej więcej taka sama	37	37	36	36	40	40	18	18	18	18	18	18
Raczej niższa	9		13		14		7		11		9	
Zdecydowanie niższa	2	11	2	15	2	16	2	9	3	14	2	11
Trudno powiedzieć	5	5	4	4	2	2	14	14	15	15	14	14

Na podstawie: *Postrzeganie własnego miejsca w strukturze społecznej*, „Komunikat z Badań CBOS” 2013, nr 163.

Zadanie 2.1. (0–1)

Przytaczając dane liczbowe z najwcześniejszego badania, sformułuj wniosek na temat postrzegania – przez większość respondentów – międzypokoleniowej ruchliwości społecznej w swojej rodzinie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia i analizuje [...] współczesne procesy społeczne.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wniosku wraz z podaniem odpowiednich danych.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

W odczuciu większości respondentów ich pozycja jest wyższa w odniesieniu zarówno do ich dziadków (59% wskazań, większość bezwzględna), jak i do własnych rodziców (48%, większość względna). Zatem można wnioskować o przekonaniu większości respondentów o awansie społecznym własnego pokolenia, a pośrednio – także o awansie społecznym pokolenia rodziców.

Zadanie 2.2. (0–1)

Na podstawie wykresu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W latach 1999–2013 odsetek przekonanych, że ich pozycja społeczna jest wyższa niż pozycja społeczna ich dziadków, systematycznie malał.	P	F
2.	W latach 1999–2004 odsetek przekonanych, że ich pozycja społeczna jest „raczej niższa” niż pozycja ich dziadków, wzrósł o ponad 40%.	P	F

Wymaganie ogólne

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F
2. P

Zadanie 3. (0–2)**Tekst 1.** O tzw. „homo sovieticus”

[Postawa „homo sovieticus”] wykształciła się przez lata życia w systemie totalitarnym, które doprowadziły do powstania swego rodzaju bierności. Tzw. wyuczona bezradność miała być również jedną z głównych przeszkód dla przedsiębiorczości w nowym systemie gospodarki rynkowej, ponieważ osłabiała poczucie indywidualnej odpowiedzialności i sprawiała, że ludzie oczekiwali, że wszystko „załatwi za nich państwo”. „Niekompetentny cywilizacyjnie” homo sovieticus nie potrafił się odnaleźć w nowym świecie gospodarki rynkowej, bał się odpowiedzialności za samodzielnie podejmowane decyzje, przy czym winą za to obarczano „państwowy paternalizm” [...].

M. Polakowski, *Polityka społeczna po 1989: język, kontekst post-socjalizmu i perspektywy rozwoju*, s. 12, www.feswar.org.pl

Tekst 2. O wynikach badań nad bezrobotnymi

Powstaje krąg ludzi, którzy pomagają sobie przetrwać. I w sensie ekonomicznym, np. gdy razem zdobywają opał czy pożywienie, ale – i to ważniejsze – w sensie psychologicznym. Ci ludzie wzajemnie się wspierają. [...] W świętokrzyskich wioskach [...] zbierają zioła, dystrybuują pożywienie, zdobywają opał. Robią razem coraz więcej rzeczy. Wyraźne jest poczucie, że trzeba działać, że nie wolno pozostawać biernym, że trzeba się przeciwstawić temu, co przychodzi z zewnątrz. Najczęściej sięga się po sprawdzone na wsi sposoby. Zdobywa się opał, z pól ściąga zarastające je brzoźki. Je się przede wszystkim to, co uda się wyhodować. [...]

Patrzmy na kulturę ubóstwa wyłącznie przez pryzmat bierności [...]. Gdy nasza perspektywa się zmieni, mamy szansę dostrzec bardzo racjonalne i mające swoje uzasadnienie kulturowe sposoby radzenia sobie z trudną sytuacją. Zobaczymy, że ci ludzie wykorzystywali wszystkie swoje możliwości i umiejętności. Jak można było żyć ze złomu, szukali złomu, jak z węgla, schodzili pod ziemię, budowali biedaszyby, jak z ziół i jagód, zbierali je na polach i w lasach. Ciężko pracowali, by odbudować swoją wartość [...].

Ci ludzie też marzą o tym, żeby mieć legalną pracę, chcieliby, żeby ich dzieci uczyły się języków obcych i podróżowały po świecie. Finał mojej książki to też dowód, że w sensie psychologicznym wielu z nich przetrwało. Ich dzieci podejmują już wyzwania współczesnego świata. Migrują, studiują zaocznie, zdobywają nowe zawody i wyjeżdżają za granicę. W ogromnym stopniu dlatego, że starali się, że udało im się – w sposób nie do końca uświadomiony – odbudować poczucie własnej wartości.

Gorączka złomu, wywiad z T. Rakowskim, „Gazeta Wyborcza” 2010, nr 61.

Zadanie 3.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy koncepcja zaprezentowana w tekście 1. jest adekwatna do cech osób przedstawionych w tekście 2. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do obu tekstów.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...] we współczesnym świecie.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 5) Zdający rozważa zasadność teorii „człowieka sowieckiego” (bierność, roszczeniowość wobec państwa), odnosząc się do konkretnych współczesnych przykładów.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – W koncepcji „homo sovieticus” mowa jest o bierności osób zmarginalizowanych, o ich wyuczonej bezradności i roszczeniowości wobec państwa, tymczasem w przedstawionej wypowiedzi mamy obraz ludzi zaradnych, którzy pracują (choć poza systemem, nielegalnie) i próbują właśnie w ten sposób (a nie – oczekując czegoś od państwa) przetrwać, a zarazem odzyskać godność.

Zadanie 3.2. (0–1)

Na podstawie tekstu 2. oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Zaprezentowane działania bezrobotnych wskazują, że wykorzystywali oni umiejętności typowe dla społeczności zbieracko-łowieckich.	P	F
2.	U przedstawionych osób mamy do czynienia z rozpadem więzi społecznych i tzw. dziedziczeniem biedy i patologii.	P	F

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...] we współczesnym świecie.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...], krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

Wymagania szczegółowe

(ZR) II. Różnorodność kulturowa.

1) Zdający charakteryzuje społeczeństwa zbieracko-łowieckie [...].

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

10) Zdający [...] analizuje uznane za niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

Zadanie 4. (0–3)**Tekst 1.** O koncepcji obcości według Jana Stanisława Bystronia

[...] [W]yobrażenia o obcych są logicznym następstwem zawyżonych wyobrażeń na temat grupy własnej. Pozytywnemu, wyidealizowanemu autoobrazowi danej grupy odpowiadają negatywne, pejoratywne wyobrażenia na temat grup obcych, w których podkreśla się niższość obcych, ich śmieszność.

Z. Benedyktowicz, *Portrety obcego. Od [...] do symbolu*, Kraków 2000, s. 59.

Tekst 2. O postrzeganiu kultury rosyjskiej przez Jakutów

„Wszystkim wiadomo było, że Rosjanie to wyższa nacja. [...] Jakut zawsze powinien podporządkować się Rosjaninowi. [...] Za Chruszczowa wstydziliśmy się, że jesteśmy Jakutami. [...] Wstydziliśmy się mówić po jakucku. Kto lepiej znał rosyjski, ten wyżej trzymał głowę. Jakuci starali się posyłać dzieci do klas rosyjskich”. [...] Wartości kultury tradycyjnej [Jakuci] odrzucali z nadzieją, że taka postawa uwolni ich od piętna „dzikusa”, a przede wszystkim umożliwi samorealizację, rozwój. Ich światopogląd kształtował się z dala od wioskowej małej ojczyzny, a często na pozarepublikańskich uniwersytetach.

Wielka Syberia Małych Narodów, red. E. Nowicka, Kraków 2000, s. 174–175.

Zadanie 4.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy koncepcja zaprezentowana w tekście 1. jest adekwatna do postaw mniejszościowej grupy etnicznej przedstawionej w tekście 2. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do obu tekstów.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

Wymagania szczegółowe

(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.

- 2) Zdający wyjaśnia, czym jest postawa oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw.
- 3) Zdający charakteryzuje na przykładach różne rodzaje norm społecznych (w tym ich genezę), wyjaśnia mechanizm kontroli społecznej oraz skutki łamania tych norm.

(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

- 8) Zdający przedstawia specyfikę społeczno-kulturową wybranych rdzennych grup autochtonicznych ([...] w [...] azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej) oraz różne modele polityki wobec tych grup.

(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo.

- 6) Zdający [...] wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych”; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – W tekście 1. jest mowa o negatywnym postrzeganiu innych narodów i idealizowaniu własnego, tymczasem informacje z tekstu 2. wskazują, że postrzeganie Rosjan oraz własnej nacji przez Jakutów było odwrotne.

Zadanie 4.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W obu tekstach przedstawiono zjawisko

- A. ksenofobii.
- B. anomii społecznej.
- C. stereotypowego postrzegania grup.
- D. międzygrupowej kontroli społecznej.

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

Wymagania szczegółowe

(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.

- 3) Zdający [...] wyjaśnia mechanizm kontroli społecznej [...].
- 4) Zdający wyjaśnia zjawisko alienacji [...].
- 5) Zdający analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów [...].

(SP) VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna.

- 5) Zdający [...] rozpoznaje przejawy ksenofobii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C.

Zadanie 4.3. (0–1)**Wyjaśnij uwarunkowania ruchliwości pionowej na obszarach, których dotyczy tekst 2.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.

(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

- 9) Zdający wyjaśnia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

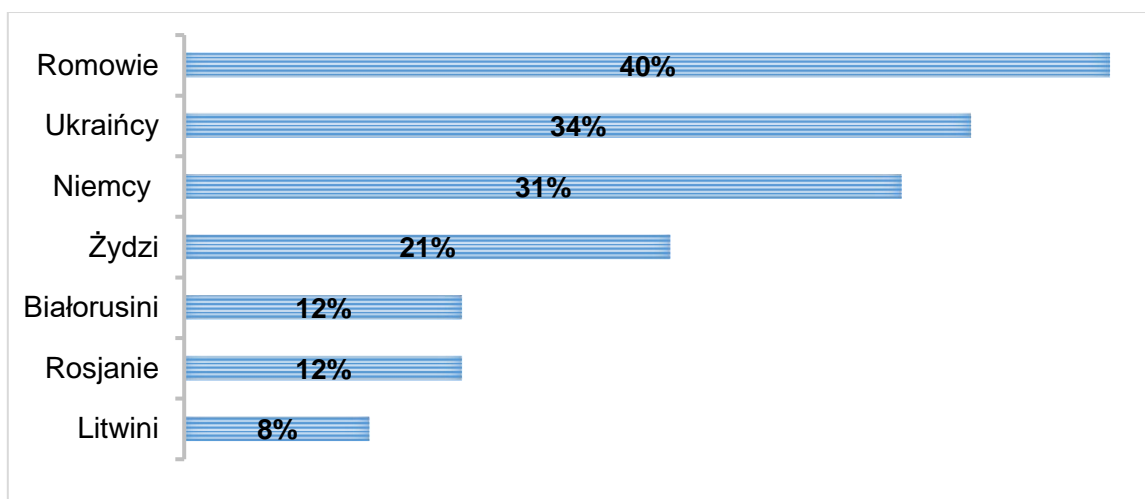
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Awansowi społecznemu sprzyja asymilacja do kultury dominującej, kultury kolonizatora, a pozostanie przy swojej kulturze, brak asymilacji utrudniają lub uniemożliwiają ten awans i sprzyjają (relatywnej) degradacji społecznej.

Zadanie 5. (0–2)

Wykres. Wskazania badanych do polecenia: Proszę wymienić mieszkające w Polsce mniejszości narodowe lub etniczne, wszystkie, które Pan(i) pamięta.

Na wykresie wskazano odsetek osób wymieniających daną kategorię; badani mogli wymienić dowolną liczbę mniejszości. Wykres przedstawia 7 najliczniej wybieranych kategorii.

Na podstawie: *Tożsamość narodowa i postrzeganie praw mniejszości narodowych i etnicznych*, „Komunikat z Badań CBOS” 2015, nr 106, s. 3.

Zadanie 5.1. (0–1)

Wybierz z wykresu nazwę grupy, która ma w Rzeczypospolitej Polskiej status mniejszości etnicznej.

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(SP) VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna.

- 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Romowie

Zadanie 5.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy zależność *im większa liczebność danej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce, tym większa jej znajomość przez ankietowanych* jest trafna.

Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do dwóch mniejszości, których nazwy zostały wskazane przez ankietowanych.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

(SP) VIII. Wspólnoty narodowe / etniczne i ojczyzna.

- 4) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

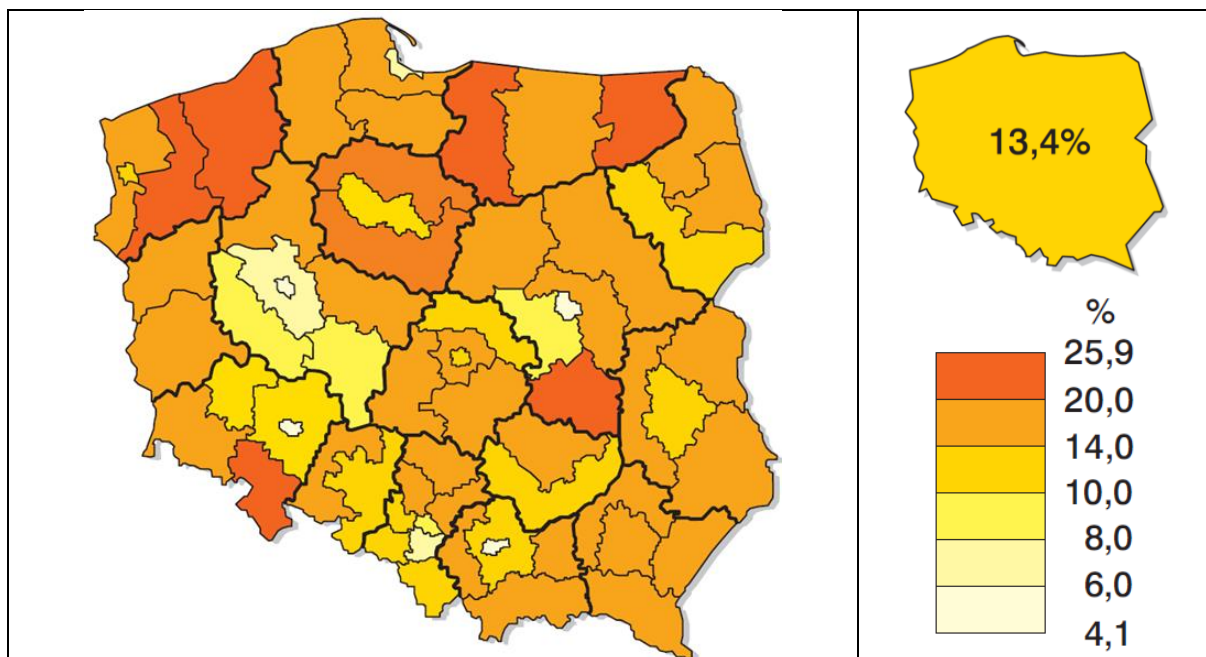
Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Najczęściej wskazywano Romów, których jest kilkanaście tysięcy, a Niemców, których jest kilkakrotnie więcej, wskazywał mniejszy odsetek ankietowanych.

Zadanie 6. (0–4)

Mapa Polski z odsetkiem niepracujących osób w wieku produkcyjnym zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia w 2013 roku (według województw i podregionów)

Na mapie jako podregiony wydzielono także miasta z największą liczbą ludności, m.in.: Warszawę, Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań.

Mały Rocznik Statystyczny Polski 2014, Warszawa 2014, s. 163.

Zadanie 6.1. (0–1)

Podaj nazwę współczynnika społeczno-ekonomicznego zilustrowanego na mapie.

Wymagania ogólne

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie lokalnym, państwowym [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

3) Zdający przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

stopa bezrobocia

Zadanie 6.2. (0–1)

Podaj nazwy wyłącznie tych województw, w których przedstawiony odsetek niepracujących we wszystkich podregionach mieści się w takim samym przedziale.

-
-

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(SP) VII. Społeczność regionalna.

- 1) Zdający [...] lokalizuje własne województwo [...] oraz pozostałe województwa.

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

- lubuskie
- podkarpackie

Zadanie 6.3. (0–1)

Sformułuj wniosek dotyczący wartości współczynnika społeczno-ekonomicznego we wszystkich ukazanych na mapie miastach z największą liczbą ludności, porównując ją – z przytoczeniem danych – z analogicznymi wartościami w sąsiednich podregionach.

-
-
-
-

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.

4) Zdający przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wniosku wraz z podaniem odpowiednich danych.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Stopa bezrobocia w każdym z zaznaczonych większych miast jest mniejsza niż w sąsiadujących z nimi podregionach. Na mapie zaznaczono stopę bezrobocia w sześciu przedziałach, a różnice między wielkimi miastami a wskazanymi regionami to różnice sięgające od jednej do czterech takich kategorii.

Zadanie 6.4. (0–1)

Wymień dwa działania, jakie podejmują władze Rzeczypospolitej Polskiej w celu zmniejszenia wartości współczynnika społeczno-ekonomicznego zilustrowanego na mapie.

-
-

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.

Wymagania szczegółowe

(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

7) Zdający przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej; rozróżnia formy polityki aktywnej oraz świadczeń socjalnych dla bezrobotnych.

(ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

3) Zdający przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wymienienie dwóch właściwych działań.

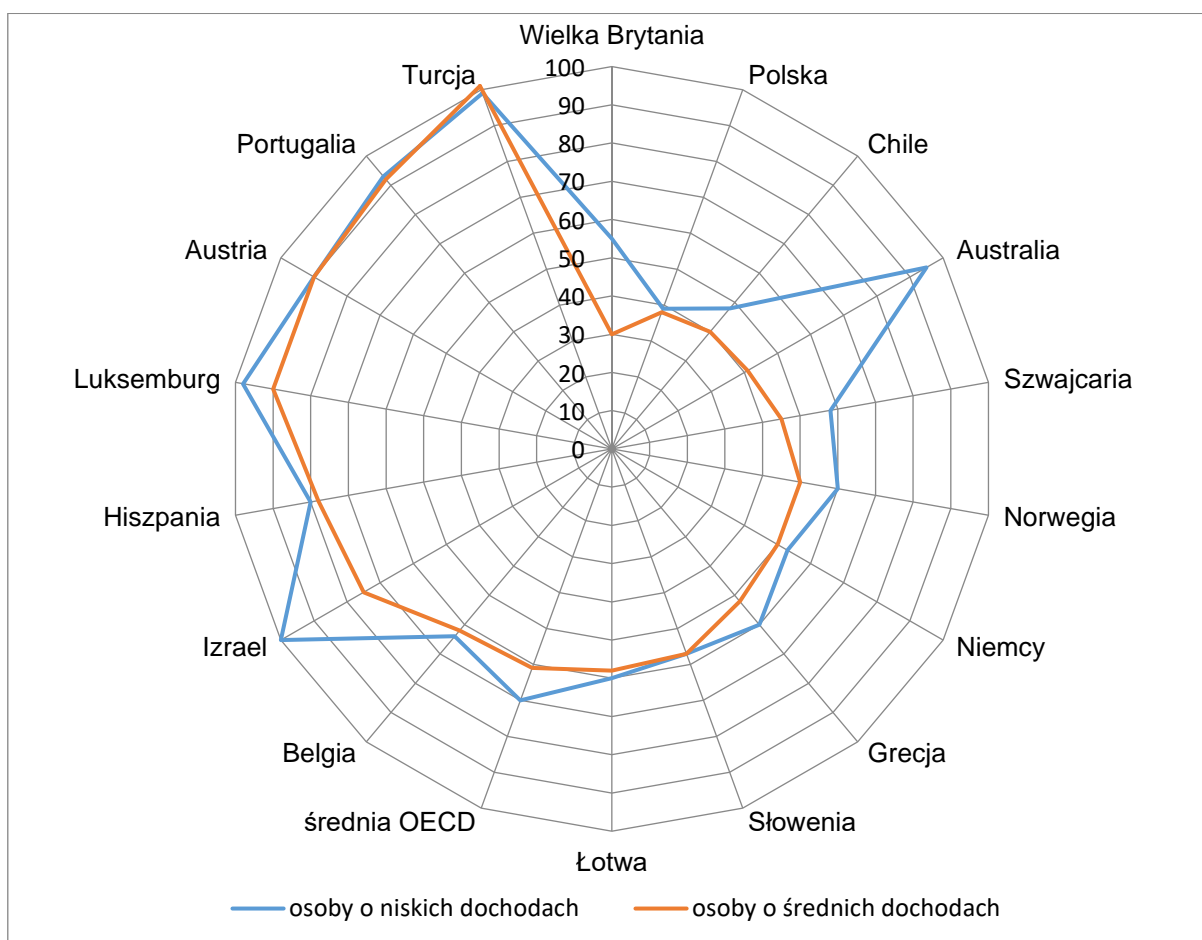
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Do polityki aktywnej wobec bezrobocia należą w Polsce roboty publiczne i prace interwencyjne.
2. Można skorzystać z tzw. płatnego stażu u pracodawcy, który jest opłacany ze środków publicznych.

Zadanie 7. (0–2)

Wykres. Przyszłe stopy zastąpienia* dla osób o niskich i średnich dochodach w wybranych państwach OECD

* Stopa zastąpienia – stosunek wartości emerytury do zarobków przed przejściem na emeryturę.

Na podstawie: *Pensions at a Glance 2017. OECD and G20 Indicators*, s. 28.

Zadanie 7.1. (0–1)

Przytaczając dane z wykresu, sformułuj wniosek dotyczący przyszłych emerytur w społeczeństwie polskim dla obu kategorii wskazanych na tym wykresie w porównaniu ze średnią dla społeczeństw państw OECD.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie lokalnym, państwowym, europejskim i globalnym [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo.

- 9) Zdający rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie polskim [...].

(ZP) VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 1) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wniosku wraz z podaniem odpowiednich danych.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Spadek dochodu emeryta w porównaniu z jego ostatnią pensją jest w Polsce znacznie większy niż średni spadek dla państw OECD. Średnia dla tych ostatnich w przypadku stóp zastąpienia jest w porównaniu z Polską wyższa o mniej więcej 50% dla osób o średnich dochodach i o mniej więcej 75% dla osób o niskich dochodach – przyszła emerytura w społeczeństwie polskim (zarówno dla osób o niskich, jak i o średnich dochodach) będzie stanowiła jedynie około 40% ostatniego wynagrodzenia, a średnia dla państw OECD wynosi – odpowiednio – około 70% i około 60%.

Zadanie 7.2. (0–1)

Sformułuj dla władz Rzeczypospolitej Polskiej dwie propozycje możliwych działań mających na celu poprawę – przedstawionej na wykresie – sytuacji dotyczącej społeczeństwa polskiego.

-
-

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne oraz szuka ich rozwiązań [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa różne możliwości jego rozwiązania.

(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający [...] wyjaśnia zasadę solidaryzmu społecznego w ubezpieczeniach społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch właściwych propozycji.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Władze RP mogłyby przeznaczyć część dochodów budżetowych na zwiększenie wydatków na wsparcie systemu emerytalnego.

2. Władze RP mogłyby doprowadzić do zwiększenia ulg podatkowych w przypadku odkładania przez podatników pieniędzy na IKZE bądź inne elementy tzw. III filaru ubezpieczeń.

Zadanie 8. (0–2)

Tabela. Charakterystyka ludności w Polsce według wskaźników GUS (2010–2017)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ludność w wieku:	dane w %							
• przedprodukcyjnym (0–17 lat)	18,8	18,5	18,3	18,2	18,0	18,0	17,9	18,0
• produkcyjnym (18–59/64 lata)	64,4	64,2	63,9	63,4	63,0	62,4	61,9	61,2
• poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	16,8	17,3	17,8	18,4	19,0	19,6	20,2	20,8
Przyrost naturalny	dane w tys.							
	34,8	12,9	1,5	-17,7	-1,3	-25,6	-5,8	-0,9
Migracje zagraniczne na pobyt stały	dane w tys.							
• imigracja	15,2	15,5	14,6	12,2	12,3	-	13,5	13,3
• emigracja	17,4	19,9	21,2	32,1	28,1	-	12,0	11,9
• saldo	-2,1	-4,3	-6,6	-19,9	-15,8	-	1,5	1,4

Na podstawie: stat.gov.pl

Zadanie 8.1. (0–1)

Na podstawie tabeli oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Stalą tendencję spadkową wykazywały liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały.	P	F
2.	Poziom przyrostu naturalnego w Polsce w latach 2013–2017 oznacza, że więcej Polaków się wówczas rodziło niż umierało.	P	F

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający [...] analizuje [...] wybrane współczesne procesy społeczne.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 7) Zdający charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F

2. F

Zadanie 8.2. (0–1)

Sformułuj zalety zjawisk przedstawionych w ostatniej części tabeli we wskazanych kategoriach.

Zaleta emigracji z Polski dla emigrantów –

.....

Zaleta imigracji do Polski dla Polski –

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne oraz szuka ich rozwiązań [...].

Wymaganie szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 9) Zdający charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch właściwych zalet, po jednej z każdej kategorii.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Zaleta emigracji z Polski dla emigrantów – Emigranci mają na ogół lepiej niż w Polsce płatną pracę, a dodatkowo – możliwość poznania nowych kultur.

Zaleta imigracji do Polski dla Polski – Dzięki imigracji mniej chętnie zajmowane w Polsce stanowiska pracy nie wakuje.

Zadanie 9. (0–2)

Fragmety statutu samorządu mieszkańców jednego z sołectw

Par. 6. Do zadań własnych samorządu Sołectwa należy w szczególności: [...]

2. opiniowanie kierunków rozwoju infrastruktury Sołectwa [...],
5. inicjowanie działań na rzecz przestrzegania prawa, porządku publicznego oraz bezpieczeństwa mieszkańców [...],
7. dążenie do poprawy stanu sanitarnego, porządku i estetyki Sołectwa,
8. tworzenie warunków do zabaw i rozwoju kulturalnego oraz sprawności fizycznej,
9. troska o zieleń i środowisko naturalne,
10. kształtowanie dobrych stosunków sąsiedzkich i pomocy w rozstrzyganiu sporów sąsiedzkich.

Załącznik nr 9 do Uchwały Nr XVIII/112/2004 [...], bip.lomianki.pl

Zadanie 9.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy organem wykonawczym samorządu mieszkańców, którego dotyczy przedstawiony statut, jest wójt. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....
.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 8) Zdający przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy [...] w Rzeczypospolitej Polskiej; charakteryzuje przykładowe kompetencje tych organów i zależności między nimi.

(SP) VI. Społeczność lokalna.

- 3) Zdający wymienia organy [...] wykonawcze w gminie (mieście / dzielnicy) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Przedstawiono status sołectwa, a w tej jednostce pomocniczej organem wykonawczym jest sołtys, natomiast wójt to organ wykonawczy samorządu gminy wiejskiej.

Zadanie 9.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dwie właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Działania leżące w gestii samorządu mieszkańców, którego dotyczy przedstawiony statut, to

- A. powołanie straży gminnej.
- B. wyznaczenie policjanta-dzielnicowego.
- C. wyposażenie świetlicy w sprzęt muzyczny.
- D. współorganizowanie akcji oczyszczania trawników.
- E. wydawanie wyroków sądowych w sprawie sporów sąsiedzkich.

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(SP) IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie.

- 4) Zdający przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych dokończeń zdania.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C., D.

Zadanie 10. (0–2)

O rodzaju budżetu w samorządach terytorialnych

Tekst 1. Budżet obywatelski może w większym stopniu oddziaływać na wyobraźnię obywateli i zwiększyć ich zainteresowanie sprawami publicznymi. Do dyspozycji mieszkańców oddana jest konkretna suma, o której przeznaczeniu mogą decydować, a władze zyskują informacje o oczekiwaniach swoich mieszkańców.

Na podstawie: wroclaw.gazeta.pl

Tekst 2. W Polsce nie istnieje jeden model budżetu obywatelskiego. Każda gmina i każde miasto wprowadzają własne reguły, często bez konsultacji społecznych. W naszej ocenie w ostatnich latach kluczową kwestią jest włączanie mieszkańców na wszystkich etapach procesu – od przygotowania aż do jego realizacji. Liczba mieszkańców uczestniczących w budżetach obywatelskich, których postulaty nie zostały uwzględnione, będzie rosła bardzo szybko. Nadzieje mieszkańców zostały rozbudzone i rolą samorządów jest niedopuszczenie do sytuacji, kiedy to po kilku latach frustracja przeważa nad korzyściami związanymi z budżetami obywatelskimi.

Na podstawie: D. Kraszewski, K. Mojkowski, *Budżet obywatelski w Polsce*, Warszawa 2014, s. 20–21.

Zadanie 10.1. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega budżet, którego dotyczą teksty.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].
- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania.

(SP) IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie.

- 4) Zdający przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Z budżetu gminy zostaje wydzielona kwota do dyspozycji mieszkańców, którzy mogą złożyć projekty inwestycji potrzebnych dla społeczności lokalnej, a w drodze głosowania – wybrać spośród nich.

Zadanie 10.2. (0–1)

Odnosząc się do tekstów, sformułuj argument i kontrargument do tezy: *budżet obywatelski przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.*

Argument –

.....

.....

Kontrargument –

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne oraz działania w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie.

- 2) Zdający wyjaśnia [...], jak powstaje i jakie znaczenie dla społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny i zaufanie; przedstawia, jak codzienne zachowania sprzyjają budowaniu kapitału społecznego lub go niszczą.

(SP) IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie.

- 4) Zdający przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego argumentu i kontrargumentu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Argument – W tekście 1. wskazano, że budżet obywatelski może przyczynić się do wzrostu zainteresowania sprawami publicznymi, a dodatkowo realna możliwość uczynienia czegoś pozytywnego dla własnej społeczności lokalnej podnosi kapitał działania publicznego.

Kontrargument – Brak jednolitych reguł wprowadzania budżetu obywatelskiego a reguły takie wprowadzono często bez konsultacji społecznych – na co wskazano w tekście 2 – może skutkować nawet obniżeniem kapitału zaufania publicznego.

Zadanie 11. (0–4)

Tabele. Wyniki wyborów do Sejmu RP w 2001 i 2015 roku (uwzględniono komitety, które uzyskały ponad 5% głosów w skali kraju)

Wybory w 2001 roku

Komitet	Uzyskane głosy w %	Liczba mandatów w Sejmie RP
KKW SLD – UP	41,04	216
KWW PO	12,68	65
KW Samoobrona RP	10,20	53
KW PiS	9,50	44
KW PSL	8,98	42
KW LPR	7,87	38
KKW AWSP	5,60	0

Wybory w 2015 roku

Komitet	Uzyskane głosy w %	Liczba mandatów w Sejmie RP
KW PiS	37,58	235
KW PO RP	24,09	138
KWW Kukiz'15	8,81	42
KW Nowoczesna Ryszarda Petru	7,60	28
KKW Zjednoczona Lewica	7,55	0
KW PSL	5,13	16

Na podstawie: pkw.gov.pl

O ordynacji wyborczej w Rzeczypospolitej Polskiej

W znowelizowanej w 2002 r. ordynacji wyborczej powrócono do metody d'Hondta przy przeliczaniu głosów na mandaty, co wpłynęło na dość znaczne [większe niż przy dotychczasowej metodzie] nadreprezentacje partii, które w wyborach uzyskały najlepsze wyniki [...] [a także na niedoreprezentacje partii z mniejszymi wynikami].

„Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2013:
„Problemy Społeczne, Polityczne i Prawne”, s. 48.

Zadanie 11.1. (0–2)

Uzasadnij, że opinia przedstawiona w tekście jest trafna – sformułuj trzy argumenty na podstawie danych z tabel.

-
-
-

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania [...].
- 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

- 8) Zdający [...] przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające personalizacji wyborów i stabilności rządu.
9) Zdający porównuje typy systemów wyborczych i analizuje ich wpływ na systemy partyjne; porównuje systemy wyborcze obowiązujące w wyborach w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech właściwych argumentów.

1 pkt – sformułowanie dwóch właściwych argumentów.

0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. W 2001 roku SLD – UP uzyskało lepszy wynik wyborczy niż PiS w 2015 roku, a otrzymało znacznie mniej mandatów.
2. Wynik PO z 2015 roku proporcjonalnie oznaczałby uzyskanie 111 mandatów, a partia ta otrzymała ich o 27 więcej.
3. Nowoczesna w 2015 roku przy zbliżonym wyniku do LPR z 2001 roku uzyskała o 10 mandatów mniej.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego w obu tabelach dane z ostatniej kolumny nie sumują się do 460.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Nie uwzględniono w tabelach komitetu wyborczego mniejszości niemieckiej, którego wyniki były mniejsze niż 5%, ale tego typu komitety są zwolnione z konieczności przekraczania progu wyborczego w skali kraju.

Zadanie 11.3. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego w obu zaprezentowanych wyborach do Sejmu RP jeden z komitetów – mimo uzyskania wyniku wyższego niż 5% – nie uczestniczył w podziale mandatów.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

8) Zdający [...] przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające personalizacji wyborów i stabilności rządu.

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

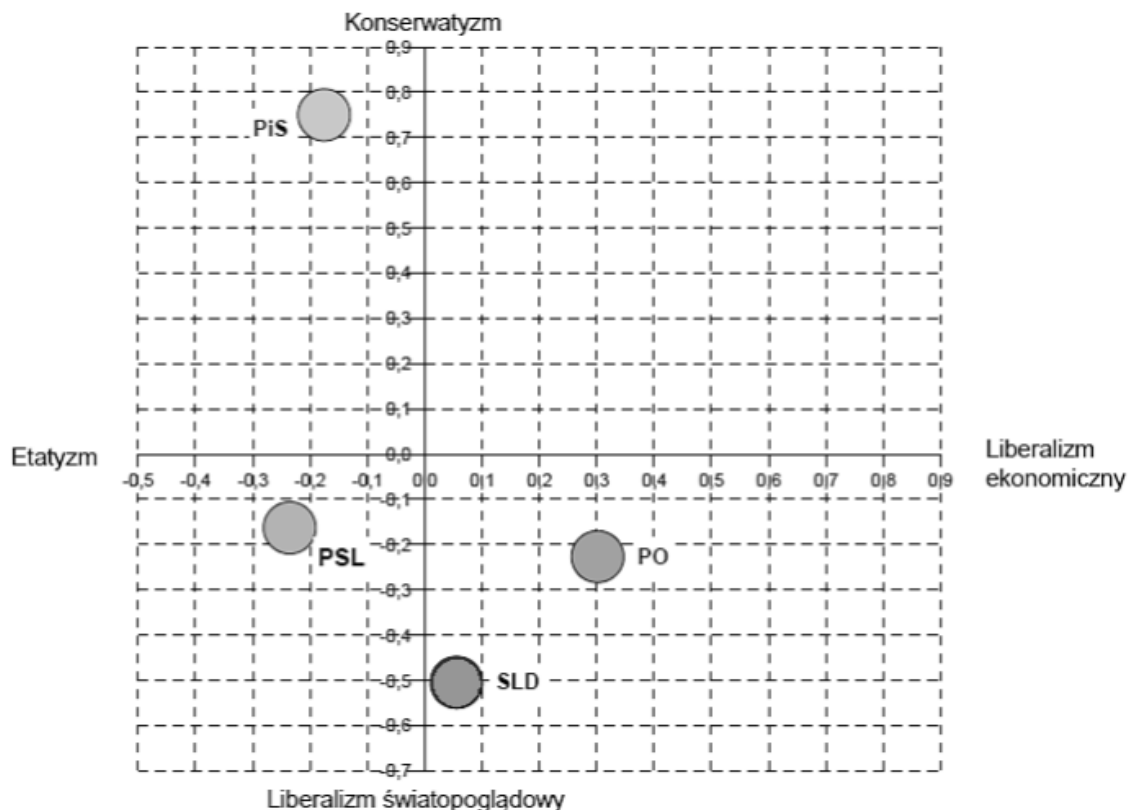
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

AWSP i Zjednoczona Lewica startowały jako komitety koalicyjne, a dla tego typu komitetów próg wyborczy wynosi 8%.

Zadanie 12. (0–2)

Wykres. Elektoraty najważniejszych ugrupowań na osiach podziałów politycznych w 2011 r.

Na podstawie: *Elektoraty partyjne o istotnych kwestiach społeczno-politycznych*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 103.

Tabela. Autoidentyfikacje elektoratów w 2011 r.

Osoby deklarujące	Osoby deklarujące poglądy			Niezdeterminowani
	lewicowe	centrowe	prawicowe	
głosowanie na PO	13%	38%	36%	13%
głosowanie na PiS	6%	16%	64%	14%

Na podstawie: *Notowania Platformy Obywatelskiej – dziesięć lat działalności*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 115; *Prawo i Sprawiedliwość – dziesięcioletnia historia elektoratu*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 116.

Zadanie 12.1. (0–1)

Podaj pełną nazwę partii politycznej, której elektorat opowiadał się za największym interwencjonizmem państwowym w gospodarce.

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

- 11) Zdający analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 4) Zdający [...] wymienia partie polityczne, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej [...]; przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Polskie Stronnictwo Ludowe

Zadanie 12.2. (0–1)

Rozstrzygnij, która z osi umieszczonych na wykresie była uznawana przez społeczeństwo za określającą podział lewica – prawica. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do obu materiałów.

Rozstrzygnięcie – oś

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

- 2) Zdający wyjaśnia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem [...].
- 3) Zdający dokonuje charakterystyki partii politycznych działających współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej z punktu widzenia ideologii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Oś światopoglądowa.

Uzasadnienie – Aż 64% elektoratu PiS określa się jako osoby o poglądach prawicowych, przy czym poglądy tego elektoratu na osi gospodarczej są przesunięte w stronę lewicy, natomiast poglądy na osi światopoglądowej są przesunięte znacząco w kierunku konserwatyzmu (prawicy).

Zadanie 13. (0–2)

Fragment aktu prawnego

Przepis 1. Naród sprawuje władzę przez swych przedstawicieli wybieranych do Sejmu, Senatu i do rad narodowych; sprawowanie władzy następuje także poprzez wyrażanie woli w drodze referendum.

Przepis 2. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli Rzeczypospolitej Polskiej w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.

Przepis 3. Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia [...].

Przepis 4. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.

Dz.U. 1989, nr 75, poz. 444.

Zadanie 13.1. (0–1)

Dokończ zdanie – podaj numer właściwego przepisu prawnego.

Zasada ustrojowa pluralizmu politycznego została wyrażona w przepisie

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

(SP) I. Wiedza i rozumienie.

4) Zdający przedstawia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

1) Zdający charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej.

4) Zdający wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego numeru.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

2.

Zadanie 13.2. (0–1)

Podaj numer przepisu prawnego, który nie obowiązuje. Odpowiedź uzasadnij, przytaczając obecne uregulowania w tym zakresie.

Numer –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

1) Zdający charakteryzuje zasady ustrojowe zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...].

8) Zdający przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego numeru wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Numer – 1.

Uzasadnienie – W przepisie mowa o radach narodowych, które przestały istnieć wraz z wprowadzeniem samorządu terytorialnego i jego organów w 1990 roku. Społeczeństwo obecnie wybiera organy prawodawcze na każdym poziomie ustroju terytorialnego oraz organy wykonawcze w gminach i miastach na prawach powiatu.

Zadanie 14. (0–2)

O systemie partyjnym jednego z państw

Partia [...] realizuje zasadę „demokratycznej dyktatury ludu” opierającą się na „sojuszu klasy robotniczej i chłopstwa oraz drobnej burżuazji miejskiej” „pod kierunkiem klasy robotniczej poprzez partię komunistyczną”. Formalnie obok [...] [tej partii] istnieją inne ugrupowania tworzące „systemem współpracy partii demokratycznych” [...]. Partia komunistyczna jest zrośnięta z instytucjami państwowymi. Partyjne wydziały nadzorują nie tylko państwowe przedsiębiorstwa, lecz także kluczowe think-tanki, sądy, media, wszystkie uznane przez państwo religie, uniwersytety i inne instytucje edukacyjne, a także wywierają bezpośredni wpływ na organizacje pozarządowe i niektóre przedsiębiorstwa prywatne. Partia kontroluje również osiem tzw. partii demokratycznych, mianując ich przywódców i finansując je.

Na podstawie: A. Grzywacz, Ł. Zamecki, *Kultura-Gospodarka-Polityka* [...], Warszawa 2016, s. 111.

Zadanie 14.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy system partyjny przedstawiony w tekście to system partyjny państwa demokratycznego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.
- 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

- 4) Zdający przedstawia systemy partyjne w państwach niedemokratycznych – monopartyjny, partii hegemonicznej [...].

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 12) Zdający rozpoznaje przejawy zagrożeń dla funkcjonowania demokracji; porównuje specyfikę państwa autorytarne i totalitarne.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Przedstawionego systemu partyjnego nie można uznać za pluralistyczny (nie ma realnej konkurencji międzypartyjnej), co jest warunkiem demokracji. Mamy w nim do czynienia z zawłaszczeniem instytucji państwa przez partię komunistyczną.

Zadanie 14.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

System partyjny opisany w tekście to system

- A. kooperacji partii.
- B. partii dominującej.
- C. partii hegemonicznej.
- D. rozbitcia wielopartyjnego.

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

- 4) Zdający przedstawia systemy partyjne w państwach niedemokratycznych – monopartyjny, partii hegemonicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C.

Zadanie 15. (0–4)

Przepisy prawne z jednej z polskich konstytucji

Art. 2. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. Organami Narodu w zakresie ustawodawstwa są Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej – Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości – niezawisłe Sądy.

Art. 10. Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługuje Rządowi i Sejmowi. [...]

Art. 20. Posłowie są przedstawicielami całego Narodu i nie są krępowani żadnymi instrukcjami wyborców.

Art. 35. Każdy projekt ustawy, przez Sejm uchwalony, będzie przekazany Senatowi do rozpatrzenia. Jeżeli Senat nie podniesie w ciągu 30 dni od dnia doręczenia mu uchwalonego projektu ustawy żadnych przeciwko niemu zarzutów – Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi

ogłoszenie ustawy. [...] Jeżeli Sejm zmiany, przez Senat proponowane, uchwali zwykłą większością, albo odrzuci większością 11/20 głosujących – Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie ustawy w brzmieniu, ustalonym ponowną uchwałą Sejmu.

Art. 39. Prezydenta Rzeczypospolitej wybierają na lat sied[em] bezwzględną większością głosów Sejm i Senat, połączone w Zgromadzenie Narodowe. [...]

Dz.U. [...], nr 44, poz. 267 [pisownia oryginalna].

Zadanie 15.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przytoczone przepisy prawne zamieszczono w

- A. małej konstytucji z 1919 roku.
- B. konstytucji marcowej z 1921 roku.
- C. konstytucji kwietniowej z 1935 roku.
- D. konstytucji lipcowej z 1952 roku.

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

- 14) Zdający przedstawia polskie tradycje demokratyczne na przykładzie podstawowych instytucji ustrojowych [...] konstytucji marcowej.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B.

Zadanie 15.2. (0–1)

Podaj nazwę typu mandatu poselskiego przedstawionego w przepisie prawnym w art. 20.

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 4) Zdający przedstawia [...] status posła [...], w tym instytucje mandatu wolnego i immunitetu [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

mandat wolny

Zadanie 15.3. (0–2)

Rozstrzygnij, czy pozycja ustrojowa głowy państwa wynikająca z przedstawionych fragmentów aktu prawnego była bardziej znacząca niż w obecnie obowiązującej *Konstytucji RP*. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do dwóch przytoczonych przepisów prawnych i obecnych uregulowań w tym zakresie.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie:

-
-

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 5) Zdający wykazuje znaczenie, jakie dla pozycji ustrojowej Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma fakt wyborów powszechnych; przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem dwóch właściwych argumentów.
1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem jednego właściwego argumentu
ALBO sformułowanie dwóch właściwych argumentów.
0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie (dwa spośród):

1. Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP był wybierany przez Zgromadzenie Narodowe RP, a obecnie jest w wyborach powszechnych, co czyni jego legitymizację władzy silniejszą.
2. Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP nie posiadał prawa inicjatywy ustawodawczej, a obecnie je posiada.
3. Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP musiał zarządzić ogłoszenie ustawy uchwalonej przez Sejm RP, a obecnie dysponuje prawem tzw. weta zawieszającego (oraz może odesłać ustawę do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie jej zgodności z *Konstytucją RP*).

Zadanie 16. (0–2)

Przepisy prawne z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Przepis 1. Sejm uchwała ustawy zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów [...].

Przepis 2. Trybunał Stanu składa się z przewodniczącego i 16 członków wybiranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu.

Przepis 3. Prezes Rady Ministrów i pozostali członkowie Rady Ministrów mają obowiązek udzielania odpowiedzi w sprawach bieżących na każdym posiedzeniu Sejmu.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Zadanie 16.1. (0–1)

Do każdej podanej funkcji Sejmu RP przyporządkuj przepis prawny, w którym unormowano uprawnienia wynikające z tej funkcji – wpisz właściwe numery.

Funkcja kontrolna –

Funkcja kreacyjna –

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 6) Zdający charakteryzuje funkcje legislatywy: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; wskazuje kompetencje parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w ramach poszczególnych funkcji [...].

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 4) Zdający [...] wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch przepisów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Funkcja kontrolna – 3

Funkcja kreacyjna – 2

Zadanie 16.2. (0–1)

Wyjaśnij, odwołując się do obowiązujących uregulowań prawnych, dlaczego podkreślony fragment przepisu 2. nie odnosi się do przewodniczącego organu władzy sądowniczej wskazanego w tym przepisie.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

Wymagania szczegółowe

(ZR) X. Kontrola władzy.

- 7) Zdający [...] wykazuje rolę [...] Sądu Najwyższego.

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 5) Zdający [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: [...] w stosunku do [...] władzy sądowniczej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Przewodniczącym Trybunału Stanu jest z urzędu Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, a zatem powoływany jest on przez Prezydenta RP na wniosek Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego.

Zadanie 17. (0–2)

Fragmety ustawy obowiązującej w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 1. W celu zapewnienia zawodowego, rzetelnego, bezstronnego i politycznie neutralnego wykonywania zadań państwa ustanawia się służbę cywilną oraz określa zasady dostępu do tej służby, zasady jej organizacji, funkcjonowania i rozwoju.

Art. 78.1. Członek korpusu służby cywilnej przy wykonywaniu obowiązków służbowych nie może kierować się interesem jednostkowym lub grupowym.

2. Członkowi korpusu służby cywilnej nie wolno publicznie manifestować poglądów politycznych.

Dz.U. 2008, nr 227, poz. 1505, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Zadanie 17.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy członkowie Rady Ministrów są członkami korpusu wskazanego w przytoczonych przepisach prawnych. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do jednego z tych przepisów.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.
- 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 8) Zdający przedstawia zadania służby cywilnej i jej rolę w państwie demokratycznym [...].

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 6) Zdający [...] przedstawia procedury powoływania i odwoływania Rady Ministrów [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Ministrowie są na ogół związani z partią polityczną współtworzącą rząd.

Często zatem manifestują swe poglądy polityczne i działają na rzecz interesu partyjnego, co jest sprzeczne odpowiednio z przepisami art. 78.2. i art. 78.1.

Zadanie 17.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zwierzchnikiem korpusu wskazanego w przytoczonych przepisach prawnych jest

- A. Prezes Rady Ministrów.
- B. Dyrektor Krajowej Szkoły Administracji Publicznej.
- C. Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego.
- D. Prezes Sądu Najwyższego kierujący Izbą Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 8) Zdający przedstawia zadania służby cywilnej i jej rolę w państwie demokratycznym oraz zasady postępowania urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 6) Zdający [...] wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A.

Zadanie 18. (0–2)

O wyborze głowy państwa

Od ubiegłego tygodnia to państwo ma nowego prezydenta Barhama Saliha. Wybrał go parlament w zgodzie z umową polityczną zawartą w 2003 r. po obaleniu Saddama Husajna: prezydentem musi być Kurd, premierem – szyita, a przewodniczącym parlamentu – sunnita. Dotychczas wybór prezydenta dysponującego jedynie ceremonialnymi uprawnieniami był czystą formalnością. Zatwierdzano po prostu kandydata przedstawionego przez posłów kurdyjskich. Ale tym razem było ich dwóch: Fuad Husajn i Barham Salih. Pierwszego poparła Kurdyjska Partia Demokratyczna (KDP), drugiego – Patriotyczna Unia Kurdystanu (PUK). Salih wygrał, bo większość szyicka w parlamencie uważa PUK za partię bardziej spolegliwą.

Na podstawie: wyborcza.pl

Zadanie 18.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Państwo, którego dotyczy tekst, to Afganistan.	P	F
2.	Wspomniane w tekście wydarzenia z 2003 roku były jedną z tzw. „kolorowych rewolucji”.	P	F

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 2) Zdający przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym [...] w XXI w.
 11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI w. na obszarze Środkowego [...] Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.
 12) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI w. na obszarze [...] Bliskiego Wschodu; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F
 2. F

Zadanie 18.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy system polityczny państwa, którego dotyczy tekst, to system parlamentarno-prezydencki. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].

Wymaganie szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – [...] semiprezydencyjny / parlamentarno-prezydencki [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – W systemie prezydencko-parlamentarnym prezydent jest wybierany w wyborach powszechnych i posiada kompetencje władcze, natomiast w opisanym systemie prezydent jest wybierany w wyborach pośrednich i posiada tylko uprawnienia ceremonialne.

Zadanie 19. (0–2)

Fragment odwołania

Wałbrzych, 9 listopada 2012 r.
Do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Wałbrzychu za pośrednictwem Prezydenta Miasta Wałbrzycha
Strona: Adam Nowak, adres do doręczeń: Wałbrzych, ul. Chrobrego 19/2
ODWOŁANIE
od decyzji Prezydenta Miasta Wałbrzycha z dnia 21 października, doręczonej mi 3 listopada br., (znak sprawy 54532/56/ds-52/FDWCH), odmawiającej zameldowania w miejscu pobytu stałego w Wałbrzychu przy ul. Chrobrego 19/2.

Na podstawie: obronapraw.pl

Przepisy prawne z *Kodeksu postępowania administracyjnego*

Art. 17. Organami wyższego stopnia w rozumieniu kodeksu są:

- 1) w stosunku do organów jednostek samorządu terytorialnego – samorządowe kolegia odwoławcze, chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej [...].

Art. 127. § 2. Właściwy do rozpatrzenia odwołania jest organ administracji publicznej wyższego stopnia, chyba że ustawa przewiduje inny organ odwoławczy.

Art. 129. § 1. Odwołanie wnosi się do właściwego organu odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję.

Przepisy prawne z *Ustawy o ewidencji ludności*

Art. 5.1. Wojewoda jest organem wyższego stopnia w stosunku do organów gmin wydających rozstrzygnięcia administracyjne na podstawie [niniejszej] ustawy.

2. Wojewoda sprawuje nadzór nad działalnością organów gmin w zakresie realizacji obowiązków określonych w [niniejszej] ustawie.

Dz.U. 2010, nr 217, poz. 1427, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Zadanie 19.1. (0–1)

**Rozstrzygnij, czy zamieszczone odwołanie złożono we właściwym miejscu.
Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do odpowiedniego przepisu prawnego.**

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia i odwołaniem do odpowiedniego przepisu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Tak.

Uzasadnienie – Odwołanie wniesiono za pośrednictwem Prezydenta Miasta Wałbrzycha, który wydał niesatysfakcjonującą decyzję. Procedura odwoławcza jest zgodna z art. 129. § 1 kpa.

Zadanie 19.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy zamieszczone odwołanie skierowano do właściwego organu odwoławczego. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do odpowiedniego przepisu prawnego.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia i odwołaniem do odpowiedniego przepisu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Samorządowe kolegia odwoławcze nie są władne rozstrzygać odwołań od decyzji w sprawach meldunkowych, gdyż jako kwestie dotyczące ewidencji ludności należą one do kompetencji wojewody, co uregulowano w art. 5.1 przytoczonej ustawy z 2010 roku.

Zadanie 20. (0–3)

Wybrane przepisy z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 415. Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Art. 426. Małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę.

Art. 427. Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił

zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. [...]

Art. 429. Kto powierza wykonanie czynności drugiemu, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, chyba że nie ponosi winy w wyborze albo że wykonanie czynności powierzył osobie, przedsiębiorstwu lub zakładowi, które w zakresie swej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności.

Art. 433. Za szkodę wyrządzoną wyrzuceniem, wylaniem lub spadnięciem jakiegokolwiek przedmiotu z pomieszczenia jest odpowiedzialny ten, kto pomieszczenie zajmuje, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą zajmujący pomieszczenie nie ponosi odpowiedzialności i której działaniu nie mógł zapobiec.

Dz.U. [...], nr 16, poz. 93, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Opis sytuacji

Ośmioletni Piotr, nieposiadający żadnych wartościowych rzeczy, został pozostawiony przez matkę-wdowę w mieszkaniu babki pod nadzorem ubezwłasnowolnionej całkowicie ciotki przebywającej pod opieką tej babki. W tym czasie wylał on z balkonu ciecz żrącą, której część zniszczyła nowy firmowy garnitur przechodnia.

Zadanie 20.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Kodeks, w którym zamieszczono przytoczone przepisy prawne, to

- A. *Kodeks karny.*
- B. *Kodeks cywilny.*
- C. *Kodeks wykroczeń.*
- D. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy.*

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...].
- 4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne [...] prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B.

Zadanie 20.2. (0–2)

Podaj nazwy dwóch podmiotów wymienionych w opisie, mogących odpowiadać za przedstawioną tam szkodę. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się w każdym z przypadków do właściwego przepisu prawnego.

Nazwa podmiotu 1. –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Nazwa podmiotu 2. –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

8) Zdający wyjaśnia instytucje prawne [...] prawa cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

7) Zdający [...] analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego [...].

Zasady oceniania

2 pkt – wskazanie dwóch poprawnych nazw podmiotów wraz ze sformułowaniem właściwych uzasadnień i odwołaniem do odpowiednich przepisów.

1 pkt – wskazanie poprawnej nazwy podmiotu wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia i odwołaniem do odpowiedniego przepisu ALBO wskazanie dwóch poprawnych nazw podmiotów wraz ze sformułowaniem właściwych uzasadnień.

0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Nazwa podmiotu 1. – Matka.

Uzasadnienie – Wynika to z art. 429. Matka zawarła umowę w sprawie nadzoru nad synem z jego ciotką, jednak pozostawienie syna pod opieką osoby ubezwłasnowolnionej oznacza, że to matka ponosi winę w wyborze – ciotka to nieodpowiednia osoba do nadzoru.

Nazwa podmiotu 2. – Babka.

Uzasadnienie – Wynika to z art. 433. Piotr wylał ciecz z mieszkania babki. Szkoda natomiast nastąpiła z winy Piotra pozostawionego pod nadzorem jego ciotki. O odpowiedzialności babki świadczy to, że sprawuje ona opiekę nad ciotką.

Zadanie 21. (0–2)

Sąd w Polsce w kwestii przestępstwa zniesławienia

25 stycznia 2011 roku Sąd Rejonowy – Poznań Stare Miasto w VIII Wydziale Karnym stwierdził po przeprowadzeniu rozprawy, iż oskarżony – upowszechniając na swym blogu internetowym zarzuty dotyczące postępowania burmistrz – poniżył ją w opinii publicznej i naraził na utratę zaufania potrzebnego dla sprawowania stanowiska burmistrza, czym dopuścił się zniesławienia. Sąd uznał oskarżonego winnym i orzekł m.in. karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, zakaz wykonywania zawodu dziennikarza na okres 1 roku oraz zobowiązał go do przeproszenia oskarżycielki prywatnej na piśmie.

Na podstawie: *Uzasadnienie wyroku w sprawie blogera z Mosiny*, www.obserwatorium.org

Zadanie 21.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wyrok wskazuje, że sąd uznał, iż oskarżony naruszył dobre imię osoby zajmującej stanowisko publiczne, a tym samym przekroczył granice

- A. wolności słowa.
- B. odpowiedzialności cywilnoprawnej.
- C. ochrony tajemnicy komunikowania się.
- D. prawa do uzyskiwania informacji publicznej.

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

- 2) Zdający przedstawia kwestie urzeczywistnienia wybranej wolności człowieka i stopnia jej ograniczenia związanego z prawami innych osób lub porządkiem publicznym.

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 1) Zdający wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

A.

Zadanie 21.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy ogłoszenie – wskazanego w tekście – wyroku sądu dało oskarżonemu możliwość skorzystania ze szczególnego środka odwoławczego w postaci kasacji do Sądu Najwyższego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

.....
.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 10) Zdający znajduje wzory apelacji i je analizuje; przedstawia, w jakich sytuacjach Sąd Najwyższy w Rzeczypospolitej Polskiej może rozpoznać pozytywnie skargę kasacyjną.

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 9) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 6) Zdający [...] wyjaśnia zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie wraz ze sformułowaniem poprawnego uzasadnienia.
- 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Na tym etapie strona mogła wnieść apelację od wyroku do sądu odwoławczego, czyli do Sądu Okręgowego w Poznaniu. Stronie kasacja przysługuje – po spełnieniu określonych warunków – ale jest możliwa w przypadku wyroku sądu II, a nie – I instancji.

Zadanie 22. (0–2)

Fragmety aktu prawnego obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Przepis 1. Każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich.

Przepis 2. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.

Przepis 3. Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się.

Przepis 4. Pracownik ma prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy i corocznych płatnych urlopów; maksymalne normy czasu pracy określa ustawa.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Zadanie 22.1. (0–1)

Do każdego typu praw i wolności człowieka wyodrębnionego w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* przyporządkuj przepis prawny normujący jedno z takich praw lub wolności – wpisz właściwe numery.

Wolności i prawa osobiste – przepis

Wolności i prawa polityczne – przepis

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.

Wymagania szczegółowe

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 1) Zdający wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

(SP) IV. Prawa człowieka.

- 2) Zdający wykazuje różnice między prawami a wolnościami człowieka (na przykładzie praw i wolności osobistych zawartych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).
- 5) Zdający wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch przepisów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wolności i prawa osobiste – przepis 3.

Wolności i prawa polityczne – przepis 1.

Zadanie 22.2. (0–1)

Odnośząc się do zwrotu podkreślonego w przepisie 4., uzasadnij, że podane przepisy prawne pochodzą z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 2) Zdający przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje szczególną moc konstytucji [...].

(SP) XI. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający wyjaśnia zasadę konstytucjonalizmu; podaje szczególne cechy konstytucji; znajduje w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepisy dotyczące wskazanej kwestii [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

W przepisie 4. mamy sformułowanie odsyłające do szczegółowych uregulowań w ustawie. Wskazuje to, że przepis ten pochodzi z aktu wyższego rzędu, a takim jest konstytucja.

Zadanie 23. (0–2)

Fragmencie deklaracji dotyczącej praw człowieka

ZWAŻYWSZY, że uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków wspólnoty ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości i pokoju świata,

ZWAŻYWSZY, że nieposzanowanie i nieprzestrzeganie praw człowieka doprowadziło do aktów barbarzyństwa, które wstrząsnęły sumieniem ludzkości, i że ogłoszono uroczyste jako najwznioślejszy cel ludzkości dążenie do zbudowania takiego świata, w którym ludzie korzystają będą z wolności [...] przekonania oraz z wolności od strachu i nędzy [...],

PRZETO ZGROMADZENIE OGÓLNE ogłasza uroczyste [...] [niniejszą deklarację] jako wspólny najwyższy cel wszystkich ludów i wszystkich narodów [...].

O prawach człowieka

Prawa człowieka zrodziły się w środowisku państw [...] wywodzących się z kultury europejskiej. [...] Tymczasem różne części świata rozwijają się swoim własnym rytmem, traktując tradycje polityczne, prawne i kulturowe jako czynnik integrujący społeczność lokalną. Uniwersalny charakter praw przyjętych z inspiracji Zachodu na gruncie Narodów Zjednoczonych nie wystarczy, aby własne obyczaje i tradycje zapomnieć i odrzucić. [...] Tradycji kulturowych przestrzega się nie tylko w zachowaniach społecznych, ale uwzględnia je także miejscowe prawo. Jeśli przy tym jeszcze niedawno wydawało się, że następuje uniwersalizacja wzorców kulturowych i dominującym staje się zachodni sposób myślenia, to od kilku lat obserwować można tendencje powrotu do korzeni, podkreślanie odrębności i brak zgody na bezkrytyczne przyjmowanie koncepcji zachodnich. Próby ich upowszechnienia coraz częściej traktowane są w kategoriach działań o charakterze imperialnym [...].

G. Michałowska, *Prawa człowieka i ich ochrona*, Warszawa 2000, s. 115–117.

Zadanie 23.1. (0–1)

Na podstawie materiałów źródłowych sformułuj argument i kontrargument do tezy: prawa człowieka mają charakter uniwersalny.

Argument –

.....

.....

Kontrargument –

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

6) Zdający charakteryzuje kwestie praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów [...] z zakresu nauk społecznych.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne [...].

4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

7) Zdający przedstawia argumenty na rzecz uniwersalności praw człowieka i analizuje zastrzeżenia formułowane przez jej przeciwników.

(SP) IV. Prawa człowieka.

1) Zdający [...] analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie właściwego argumentu i kontrargumentu.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Argument – Źródłem praw i wolności człowieka jest godność osoby ludzkiej, dlatego też prawa człowieka mają charakter powszechny.

Kontrargument – Prawa człowieka zrodziły się w kręgu państw zachodnich i nie uwzględniają tradycji innych kultur.

Zadanie 23.2. (0–1)

Podaj nazwę deklaracji, której fragment przytoczono.

.....

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 6) Zdający charakteryzuje kwestie praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

- 5) Zdający charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych [...].

(SP) IV. Prawa człowieka.

- 1) Zdający [...] analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zadanie 24. (0–2)

Rezolucja wobec Libii

Rada Bezpieczeństwa, [...]

Uważając, że szeroko rozpowszechnione i systematyczne ataki, jakie obecnie mają miejsce w Arabskiej Libijskiej Dżamahiriji, skierowane przeciwko społeczeństwu libijskiemu, można zaliczyć do zbrodni przeciwko ludzkości [...],

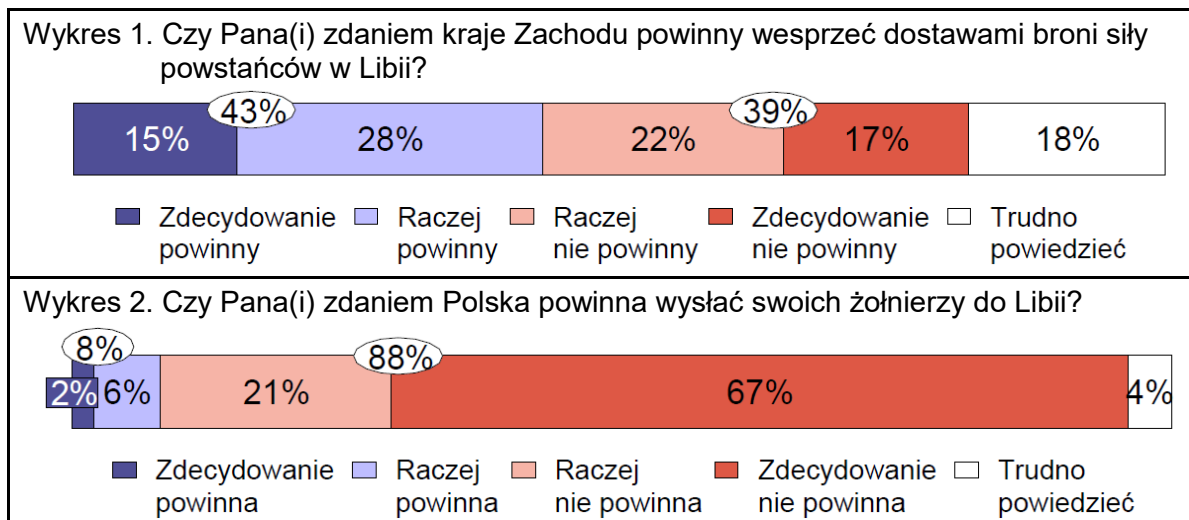
Zwracając również uwagę na decyzję Rady Ligi Państw Arabskich z 12 marca 2011 r., wzywającą do wprowadzenia strefy zakazu lotów dla libijskiego lotnictwa wojskowego oraz ustanowienia stref bezpiecznych w miejscach wystawionych na ostrzał jako środka zapobiegawczego, który pozwoli chronić obywateli libijskich oraz przedstawicieli innych krajów mieszkających na terytorium Arabskiej Libijskiej Dżamahiriji [...],

Działając na mocy rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych [...],

Postanawia ustanowić zakaz wszelkich lotów w przestrzeni powietrznej Arabskiej Libijskiej Dżamahiriji w celu ochrony ludności cywilnej [...].

Rezolucja nr 1973 (2011) przyjęta przez Radę Bezpieczeństwa ONZ podczas 6498 posiedzenia 17 marca 2011 r., www.bbn.gov.pl

Polska opinia publiczna o powstaniu w Libii

Na podstawie: *Polacy o sytuacji w Libii*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 47.

Zadanie 24.1. (0–1)

Oceń – z punktu widzenia humanitaryzmu – zaprezentowaną rezolucję. Odpowiedź uzasadnij.

Ocena –

Uzasadnienie –

.....

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

7) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł [...] z zakresu przedmiotu.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 14) Zdający wyjaśnia pojęcia pomocy humanitarnej, współpracy rozwojowej, interwencji humanitarnej oraz misji pokojowej; podaje ich przykłady z różnych części świata, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne.

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 7) Zdający [...] przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 7) Zdający charakteryzuje cele i najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Rada Gospodarcza i Społeczna, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości); przedstawia jej wybrane działania i ocenia ich skuteczność.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna ocena wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Ocena – Pozytywna.

Uzasadnienie – Nawet jeśli realizacja tej rezolucji stanowiła naruszenie suwerenności Libii, to nie można było dopuścić do mordowania ludności cywilnej przez armię wierną poprzedniemu reżimowi.

Zadanie 24.2. (0–1)

Podaj różnicę między odsetkiem respondentów popierających propozycję dostaw broni dla powstańców w Libii a odsetkiem aprobujących wysłanie polskich żołnierzy do tego kraju.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) z zakresu przedmiotu.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie właściwej różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

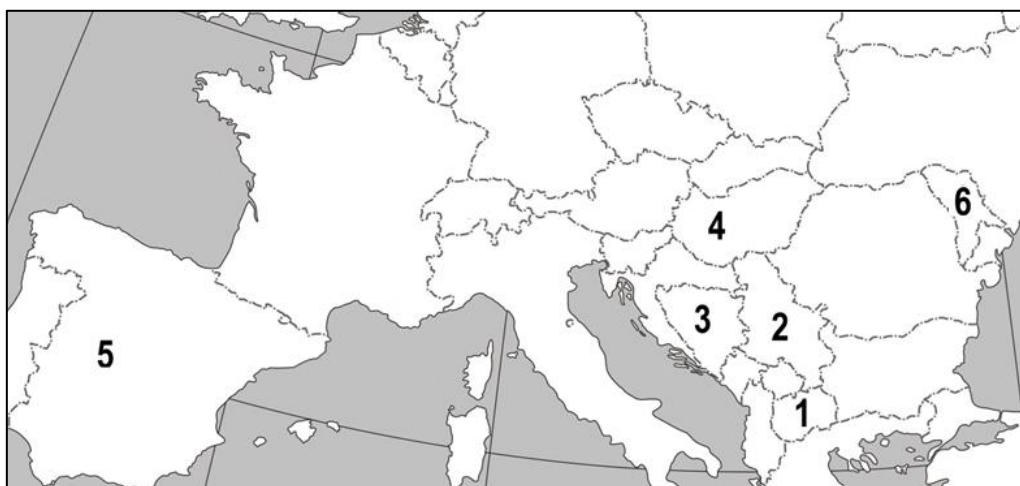
Różnica wynosi 35 punktów procentowych, a respondentów popierających propozycję dostaw broni dla powstańców w Libii jest ponad 4-krotnie (ponad 400%) więcej niż aprobujących wysłanie polskich żołnierzy do tego kraju.

Zadanie 25. (0–3)

O konflikcie w jednym z państw Europy i jego rozwiązywaniu

W latach 90. XX wieku toczyła się w tym państwie wojna domowa pomiędzy trzema najliczniejszymi narodami, odmiennymi od siebie pod względem religijnym (islam, prawosławie, katolicyzm). Na mocy układu w Dayton stało się ono państwem federacyjnym składającym się z dwóch podmiotów, z których jeden ma także charakter federacyjny.

Fragment mapy politycznej Europy i Azji

Zadanie 25.1. (0–1)

Uzupełnij zdanie – dopisz nazwę właściwego państwa i numer, którym oznaczono je na mapie (wybierz spośród numerów 1–4).

Opis dotyczy – państwa oznaczonego na mapie numerem

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 10) Zdający analizuje przykłady procesów dezintegracji państw złożonych w Europie.

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 9) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy wraz z przyporządkowaniem właściwego numeru.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Bośnia i Hercegowina

3

Zadanie 25.2. (0–2)

Porównaj separatyzmy w państwach oznaczonych na mapie numerami 5. i 6. – sformułuj jedno podobieństwo i jedną różnicę.

Podobieństwo –

.....

.....

.....

Różnica –

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.
- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.
- 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności.

Wymagania szczegółowe

(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

- 6) Zdający przedstawia wielowarstwowość tożsamości narodowej na przykładzie [...] Królestwa Hiszpanii [...].

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 7) Zdający wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie ([...] Federacja Rosyjska [...]) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej [...].
- 8) Zdający wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego; wykazuje zróżnicowanie w reakcjach wspólnoty międzynarodowej wobec poszczególnych separatyzmów.
- 9) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie właściwego podobieństwa i różnicy.

1 pkt – sformułowanie właściwego podobieństwa ALBO różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Podobieństwo –

Przykład 1.: W obu państwach separatyzmy dotyczą więcej niż jednego regionu: w Hiszpanii – Katalonii i Kraju Basków, w Mołdawii – Naddniestrza i Gagauzji.

Przykład 2.: W każdym z nich na terytorium jednego regionu przeprowadzono referendum w sprawie niepodległości: w Hiszpanii – w Katalonii, w Mołdawii – w Naddniestrzu.

Różnica –

Przykład 1.: Separatyzm kataloński w Hiszpanii nie doprowadził do faktycznej dezintegracji terytorialnej tego państwa, jak ma to miejsce w przypadku Mołdawii, gdzie Naddniestrze funkcjonuje jako oddzielne państwo separatystyczne.

Przykład 2.: Separatyzm w Mołdawii inaczej niż w Hiszpanii był podsycany z zewnątrz – sprzyjała mu Rosja.

Zadanie 26. (0–2)

Integracja europejska

Pierwszy etap integracji można nazwać etapem wspólnotowym (1951–1992). Trzy klasyczne Wspólnoty Europejskie tworzyły międzynarodowy subsystem, który cechował się pokojowymi rozwiązaniami i tym właśnie wyróżniał się na tle szerszego egoistycznego i zanarchizowanego systemu międzynarodowego. Unia Europejska wyłoniła się ze Wspólnot Europejskich na mocy Traktatu o Unii Europejskiej z 1992 roku, jednak ich nie zastąpiła – nadal funkcjonowały one w jej ramach, a przy tym zachowywały swoją odrębność i podmiotowość.

Na podstawie: J. Ruskowski, *Wstęp do studiów europejskich. Zagadnienia teoretyczne i metodologiczne*, Warszawa 2007, s. 204–205.

Zadanie 26.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Jedną ze wspólnot, której dotyczy tekst, była Europejska Wspólnota Węgla i Stali powołana na mocy traktatu paryskiego.	P	F
2.	Traktat, którego nazwę podkreślono w tekście, jest także określany – od miejsca jego podpisania – traktatem z Maastricht.	P	F

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIV. Integracja europejska.

- 2) Zdający przedstawia etapy powojennej integracji europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od strefy wolnego handlu do wspólnego rynku) i najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali [...].
- 3) Zdający przedstawia integrację w ramach Unii Europejskiej [...] i najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: Traktatu o Unii Europejskiej (traktatu z Maastricht).

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. P

Zadanie 26.2. (0–1)

Wyjaśnij, w jaki sposób i kiedy zmienił się – opisany w ostatnim zdaniu tekstu – status prawny Unii Europejskiej.

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymaganie szczegółowe

(ZR) XIV. Integracja europejska.

- 4) Zdający rozważa kwestię charakteru prawnego Unii Europejskiej, korzystając z przepisów traktatu z Lizbony [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Pełną podmiotowość prawno-międzynarodową UE uzyskała wraz z likwidacją Wspólnoty Europejskiej, co nastąpiło na mocy traktatu z Lizbony, który wszedł w życie w 2009 roku.

Zadanie 27. (0–2)

O wyborach przewodniczącego instytucji unijnej

Wybory przewodniczącego [tej instytucji], w których startuje aż siedmioro kandydatów, rozpoczynają się dziś rano [...]. Obserwatorzy zwracają uwagę, że po raz pierwszy w historii nie wiadomo, kto zostanie [jej] szefem [...]. Dotychczas tę kwestię regulowała bowiem tzw. umowa koalicyjna zawarta między chadekami i socjalistami po wyborach w 2014 r. Zgodnie z nią [...] po niemieckim socjaliście Martinie Schulzu [...] stanowisko przewodniczącego miał objąć któryś z chadeków. Socjaliści zakwestionowali jednak te ustalenia[,] zwracając uwagę, że w ten sposób chadecy obsadziliby trzy z czterech najważniejszych stanowisk w UE.

www.euractiv.pl

Zadanie 27.1 (0–1)

Uzupełnij tekst – wpisz właściwe: nazwę instytucji (1.) oraz imię i nazwisko (2.).

Kolegialna instytucja unijna, której dotyczy tekst, to **(1.)**,
z jedną z siedzib w Strasburgu. Obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, który sprawował funkcję
jej przewodniczącego, to **(2.)**

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XV. Polska polityka zagraniczna.

- 2) Zdający wyjaśnia zmieniającą się pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i determinanty tej pozycji oraz skutki europeizacji polskiej polityki zagranicznej.

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 9) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: [...] Parlament [...].

(SP) XII. Sprawy międzynarodowe.

- 4) Zdający przedstawia działalność Polski w [...] Unii Europejskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy oraz imienia i nazwiska.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. Parlament (Europejski)
2. Jerzy Buzek

Zadanie 27.2. (0–1)

Uzasadnij, że kolegialna instytucja, której dotyczy tekst, posiada legitymizację demokratyczną.

.....

.....

.....

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający [...] charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIV. Integracja europejska.

- 5) Zdający przedstawia zadania Rady Europejskiej i Parlamentu; wyjaśnia kwestię legitymizacji obu tych instytucji.

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 9) Zdający przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: [...] Parlament [...].
10) Zdający przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Jest to jedyna instytucja w UE wybierana w wyborach powszechnych i bezpośrednich przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich.

Zadanie 28. (0–2)

O koalicji antyterrorystycznej

Podstawą do podjęcia kwestii zwalczania terroryzmu i ewentualnego udziału Sojuszu w koalicji antyterrorystycznej stało się bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych. 12 września 2001 r. Rada podjęła decyzję o zastosowaniu artykułu 5. traktatu waszyngtońskiego. Na podstawie tego artykułu sojusznicy podjęli decyzję o: (1) intensyfikacji współpracy wywiadowczej i wymiany informacji; (2) rozważeniu ewentualności pomocy państwom, które znajdują się w bezpośrednim zagrożeniu lub naruszone zostaną ich interesy gospodarcze w związku z poparciem dla kampanii antyterrorystycznej; (3) działaniach na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa wojsk i instalacji amerykańskich na terytoriach państw sojuszniczych; (4) przygotowaniu do ewentualnego zastąpienia sił (głównie amerykańskich) na Bałkanach, które potrzebne będą w operacji przeciw terroryzmowi, jednostkami innych państw sojuszniczych; (5) wyrażeniu przez

sojuszników zgody na udostępnienie przestrzeni powietrznej dla potrzeb wojskowego transportu lotniczego; (6) zapewnieniu dostępu do portów i lotnisk oraz niezbędnej infrastruktury.

Na podstawie: www.pism.pl

Zadanie 28.1. (0–1)

Odwołując się do faktografii, wyjaśnij, jakie wydarzenie jest uznawane za bezpośrednią przyczynę sytuacji przedstawionej w podkreślonym fragmencie tekstu.

.....

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.

Wymaganie szczegółowe

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

5) Zdający wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Chodzi tu o zamachy terrorystyczne na terytorium USA (m.in. na World Trade Center), do których przeprowadzenia przyznała się Al-Kaida.

Zadanie 28.2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Polska jest członkiem organizacji funkcjonującej na mocy traktatu wskazanego w tekście od 1999 roku.	P	F
2.	Decyzję opisaną w tekście, na mocy art. 5 wskazanego w nim traktatu, podjęła Rada Bezpieczeństwa.	P	F

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.

Wymagania szczegółowe

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

11) Zdający przedstawia genezę, cele i najważniejsze organy Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego [...].

(SP) XII. Sprawy międzynarodowe.

- 4) Zdający przedstawia działalność Polski w [...] Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P
2. F

Zadanie 29. (0–2)

O polityce zagranicznej Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL) w XXI wieku

[Jak współczesne *soft power* (miękkie siła), tak i] stabilność dawnego systemu trybutarnego opierała się właśnie na dobrym wizerunku Chin i przekonaniu o ich kulturowym i cywilizacyjnym potencjale, czerpanie z którego, mimo zagrożeń związanych z asymetrią potencjałów, przynosi innym niebagatelne korzyści. [...] Asymetryczność relacji, w przeciwieństwie do modelu historycznego, jest [współcześnie] nieformalna, można ją jednak zauważyć na przykładzie umów o współpracy lub pomocy gospodarczej, podpisywanych przez Chiny ze słabszymi państwami sąsiednimi. Choć utrzymana jest [...] równość i suwerenność obu stron tych porozumień, ich konkretne zapisy wyraźnie wskazują na przyjmowane role: państw sąsiednich jako korzystających z chińskiej przyjaźni i pomocy oraz Chin jako dobrego mocarstwa regionalnego, które szanuje inne państwa i dba o nie. [...] To Chiny udzielają pożyczek, inwestują czy jednostronnie zmniejszają cła w handlu dwustronnym, stając się jednym z najważniejszych zewnętrznych źródeł finansowania dla takich państw jak Nepal, Sri Lanka czy Mjanma. [...] Za trybut, czyli mający znaczenie przede wszystkim symboliczne jednostronnie narzucony warunek utrzymywania dwustronnych relacji z Pekinem, może natomiast być dziś uważany wymóg uznawania zasady jednych Chin [...].

Region Azji i Pacyfiku w latach 1985–2015. Ciągłość i zmiana w regionalnym systemie międzynarodowym,
red. A. Jarczeńska, J. Zajczkowski, Warszawa 2016, s. 86–88.

Zadanie 29.1. (0–1)

Odnosząc się do faktografii, wyjaśnij kwestię – podkreślonego w tekście – warunku utrzymywania stosunków dyplomatycznych z ChRL.

.....

.....

.....

.....

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

XIII. Ład międzynarodowy.

- 1) Zdający rozróżnia typy ładów międzynarodowych (monocentryczny, dwubiegunowy, policentryczny), odwołując się do historii XX i XXI wieku; przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw dla funkcjonowania tych ładów.
- 9) Zdający wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego; wykazuje zróżnicowanie w reakcjach wspólnoty międzynarodowej wobec poszczególnych separatyzmów.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Chodzi o istnienie państwa o nazwie Republika Chińska ze stolicą w Tajpej (tzw. Tajwanu). Po rewolucji komunistycznej część dotychczasowych elit udała się na Tajwan, gdzie kierowała niezależnym państwem. Utrzymywanie stosunków dyplomatycznych z tym państwem uniemożliwia analogiczne relacje z ChRL.

Zadanie 29.2. (0–2)

Podaj dwa argumenty świadczące o tym, że umowy wskazane w tekście przynoszą korzyści także ChRL.

-
-
-
-
-
-

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.
- 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności.
- (ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.
- 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne [...].

Wymagania szczegółowe

XIII. Ład międzynarodowy.

- 5) Zdający przedstawia mechanizmy i działania, które zmniejszają lub powiększają dysproporcje pomiędzy państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze [...].
- 7) Zdający wykazuje, że regionalne mocarstwa niezachodnie (Chińska Republika Ludowa [...]) działają w kierunku wzmocnienia własnej pozycji międzynarodowej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch właściwych argumentów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Chiny relatywnie małym kosztem zjednują sobie inne państwa i ich elity, co umożliwia formułowanie oczekiwań politycznych wobec tych państw, np. wspólne fronty w organizacjach międzynarodowych.
2. Dzięki podpisywanym umowom Chiny ocieplają swój wizerunek w świecie, co daje im lepszą pozycję strategiczną.

ZADANIA ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI

Zadanie 30. (0–7)

Materiał źródłowy 1. Uzasadnienie z pisma procesowego

Wierzytelność dochodzona przeze mnie, Jakuba Jakubowskiego (zam. ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice, prowadzący działalność gospodarczą pod firmą: JakubPolEx Jakub Jakubowski, z/s ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice NIP: 111-222-33-44; e-mail: jakub@palex.pl), od Grzegorza Grzegorzewskiego (zam. ul. Biała 11, 58-111 Wałbrzych) wynika z umowy zawartej w formie pisemnej w dniu 7 marca 2024 r. Na mocy tej umowy zobowiązałem się wykonać na rzecz Grzegorza Grzegorzewskiego remont dachu, obejmujący usunięcie dotychczasowych dachówek, wymianę części elementów drewnianych, położenie folii izolacyjnej, nowych dachówek oraz wykonanie ocieplenia wełną mineralną. Grzegorz Grzegorzewski zobowiązał się zapłacić mi wynagrodzenie w kwocie 32000 zł po zakończeniu wszystkich prac, na podstawie faktury przeze mnie wystawionej, a prace miały być odebrane protokolarnie.

Należycie wykonałem remont dachu, w terminie określonym w umowie, na potwierdzenie czego przedkładał protokół odbioru prac podpisany przeze mnie oraz Grzegorza Grzegorzewskiego. Ponadto Grzegorz Grzegorzewski nigdy nie zgłaszał żadnych zarzutów co do jakości wykonanych prac.

W związku z powyższym wystawiłem i przekazałem Grzegorzowi Grzegorzewskiemu dnia 11 kwietnia 2024 r. fakturę VAT nr 29/2024 na kwotę 32000 zł, określającą 7-dniowy termin płatności. Grzegorz Grzegorzewski potwierdził podpisem jej odbiór.

Grzegorz Grzegorzewski nie zapłacił w terminie faktury oraz zaczął mnie unikać (nie odbierał telefonów, nie odpisywał na e-maile, nie można go było zastać w domu). W związku z tym pismem z dnia 30 kwietnia 2024 r. wezwałem Grzegorza Grzegorzewskiego do zapłaty żądanej kwoty w terminie 7 dni. Do dnia wniesienia niniejszego pisma procesowego Grzegorz Grzegorzewski nie zapłacił kwoty wynagrodzenia za wykonany remont dachu.

Dochodzona wierzytelność jest bezsporna, gdyż wynika ona wprost z umowy, a Grzegorz Grzegorzewski potwierdził odbiór wykonanych prac bez zastrzeżeń. Z uwagi na fakt, iż podpisana przez Grzegorza Grzegorzewskiego faktura stanowi w świetle art. 485 §1 pkt 2 KPC rachunek zaakceptowany przez dłużnika, zasadne jest postępowanie nakazowe. Od należności wynikającej z faktury VAT numer 29/2024 domagam się również odsetek ustawowych, liczonych od dnia 19 kwietnia 2024 r., tj. od dnia następnego po dniu wymagalności płatności faktury.

Dowody:

- umowa z dnia 7 marca 2024 r.;
- protokół z odbioru prac remontowych podpisany przez obie strony;
- faktura VAT nr 29/2024 z dnia 11 kwietnia 2024 r. wraz z potwierdzeniem odbioru;
- wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie: www.wzory.positor.pl

Materiał źródłowy 2. Przepis prawny z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: [...]

4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych [...].

Dz.U. [...], nr 43, poz. 296, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Materiał źródłowy 3. Właściwość terytorialna sądów w okręgu świdnickim

Sąd Okręgowy w Świdnicy (pl. Grunwaldzki 14, 58-100 Świdnica) obejmuje obszar właściwości sądów rejonowych w: Dzierżoniowie, Kłodzku, Świdnicy, Wałbrzychu, Ząbkowicach Śl. [...]

Sąd Rejonowy w Świdnicy (ul. Okulickiego 2-4, 58-100 Świdnica) – obejmuje obszarem właściwości miasta: Świdnicę i Świebodzice oraz gminy [...].

Sąd Rejonowy w Wałbrzychu (ul. Słowackiego 11a, 58-300 Wałbrzych) – obejmuje obszarem właściwości miasta: Boguszów-Gorce, Jedlinę-Zdrój, Szczawno-Zdrój i Wałbrzych [...].

www.swidnica.so.gov.pl

Jako Jakub Jakubowski napisz fragment pisma procesowego, który poprzedzałby uzasadnienie przytoczone w materiale 1. Pamiętaj o formalnym charakterze pisma.

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw.

(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający przedstawia podstawowe zasady postępowania cywilnego; pisze pozew w sprawie cywilnej.

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne.

4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne [...] prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej.

7) Zdający przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego [...], w tym pozew w takiej sprawie.

Zasady oceniania

7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.

6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwiema kategoriami elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema kategoriami elementów składowych.

5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwiema kategoriami elementów składowych w pełni i jedną – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i dwiema – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.

- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i dwiema – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania

Kategorie elementów składowych:

- 1) Miejsce, data i dane stron; nazwa pisma i stron.
- 2) Nazwa i adres sądu; nazwa wydziału sądu.
- 3) Wypełnienie żądania: postępowanie nakazowe lub przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność powoda, zasądzenie kosztów procesowych; wartość przedmiotu sporu oraz kwota wraz z odsetkami w żądaniu.

Przykładowe rozwiązanie

Wałbrzych, dnia 7 czerwca 2024 r.

Sąd Rejonowy w Wałbrzychu
Wydział Cywilny
ul. Słowackiego 11a, 58-300 Wałbrzych

Powód: Jakub Jakubowski
zam. ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice
prowadzący działalność gospodarczą pod firmą:
JakubPolEx Jakub Jakubowski
z/s ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice
NIP: 111-222-33-44, jakub@palex.pl

Pozwany: Grzegorz Grzegorzewski
zam. ul. Biała 11, 58-111 Wałbrzych

Wartość przedmiotu sporu: 32 000 zł
(trzydzieści dwa tysiące złotych)

**POZEW O ZAPŁATĘ
w postępowaniu nakazowym**

W imieniu własnym wnoszę o:

1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 32 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 18 kwietnia 2024 r. do dnia zapłaty,
2. rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym, a w przypadku nieuwzględnienia powyższego wniosku wnoszę o przeprowadzenie rozprawy również w nieobecności powoda,
3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu wg norm przepisanych.

Zadanie 31. (0–5)**Materiał źródłowy 1. Opis sytuacji**

Marta Kowalska, zamieszkała w Poznaniu przy ul. Zielonej 10/5 (61-851), wychowuje samotnie dwójkę dzieci – Dominika i Antoniego. Jej były mąż – Jacek Kowalski – zamieszkały w Poznaniu przy ul. Błękitnej 120 (60-656), od pół roku nie płaci alimentów zasądzonych na dzieci w wysokości 2500 zł (zasądzonych na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 1 lipca 2022 roku; sygnatura akt 1/XX/2022). Egzekucja komornicza okazała się bezskuteczna – komornik nie był w stanie wyegzekwować należnych kwot. Pan Jacek nie odpowiadał także na wezwania do zapłaty. Pani Marcie nie przyznano jak dotąd innych świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.

Materiał źródłowy 2. Art. 209. Kodeksu karnego

§ 1. Kto uchyła się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 [...] następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego.

Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Materiał źródłowy 3. Art. 303. Kodeksu postępowania karnego

Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie postanowienie o wszczęciu śledztwa, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną.

Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Na podstawie informacji z opisu sytuacji oraz przepisów prawnych sporządź – jako Marta Kowalska – zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Nie musisz wpisywać dokładnego adresu instytucji, do której złożysz zawiadomienie, oraz wymieniać załączników.

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

(ZP) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

3) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pisma do organów władz.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

- 10) Zdający podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego [...]; wyjaśnia rolę prokuratora [...].
- (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne.
- 10) Zdający przedstawia przebieg postępowania karnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze [...].

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

Kategorie elementów składowych:

- 1) Data i miejsce, oznaczenie nadawcy, nazwa pisma, podpis; skierowanie pisma do odpowiedniej instytucji.
- 2) Uzasadnienie; powołanie się na odpowiednie przepisy prawne.

Przykładowe rozwiązanie

<p>Marta Kowalska ul. Zielona 10/5 61-851 Poznań</p>	<p>Poznań, dnia 10 stycznia 2023 r. Prokuratura Rejonowa w Poznaniu</p>
<p>Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa</p>	
<p>Niniejszym zawiadamiam o popełnieniu przez Jacka Kowalskiego, zamieszkałego w Poznaniu (60-656) przy ul. Błękitnej 120, przestępstwa uchylania się od obowiązku alimentacyjnego) – art. 209 § 1 <i>kk</i>. Na podstawie art. 303 <i>kpk</i> wnoszę o wszczęcie i przeprowadzenie postępowania w niniejszej sprawie.</p>	
<p>Uzasadnienie</p>	
<p>Jacek Kowalski został zobowiązany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu do płacenia alimentów w wysokości 2500 zł miesięcznie na małoletnich synów Dominika i Antoniego. Na dzień dzisiejszy zaległości w płaceniu wynoszą sześć świadczeń okresowych, a pan Kowalski nie odpowiada na wezwania do zapłaty.</p>	
<p><i>Marta Kowalska</i></p>	

Zadanie 32. (0–7)

Tabela. Wyniki wyborów do Bundestagu

Nazwa ugrupowania politycznego*	2009	2013	2017	2021
	% głosów z głosowania na listy partyjne / liczba mandatów uzyskanych z list partyjnych wg systemu Sainte-Leaguë'a (wraz z ewentualną superatą uzyskaną w JOW-ach)			
Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna / Unia Chrześcijańsko-Społeczna	33,8%** 239	41,5% 311	33% 246	24,2% 197
Socjaldemokratyczna Partia Niemiec	23% 146	25,7% 193	20,5% 153	25,7% 206
Lewica	11,9% 76	8,6% 64	9,2% 69	4,9% 39
Zieloni	10,7% 68	8,4% 63	8,9% 67	14,7% 118
Wolna Partia Demokratyczna	14,6% 93	4,8% 0	10,7% 80	11,4% 91
Alternatywa dla Niemiec	–	4,7% 0	12,6% 94	10,4% 83
ogółem liczba mandatów	622	631	709	735

Na podstawie: parties-and-elections.eu

* W tabeli przedstawiono wyłącznie formacje, które w wyniku co najmniej jednych wyborów uzyskały min. 2 mandaty.

** Pogrubiono rezultaty formacji, które w wyniku danych wyborów utworzyły koalicję rządową.

„Typ systemu partyjnego w Republice Federalnej Niemiec jest determinowany przez system wyborczy stosowany w elekcjach do Bundestagu”. Podaj argumenty i kontrargumenty do tego stwierdzenia, charakteryzując oba te systemy i odnosząc się do przedstawionych danych.

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.
- 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.
- 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie.
- 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi [...].

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne [...].

(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

- 2) Zdający tworzy strategię argumentowania [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

- 5) Zdający przedstawia na przykładach poszczególnych państw systemy partyjne w państwach demokratycznych: [...] dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego [...].
- 8) Zdający analizuje argumenty na rzecz większościowego, proporcjonalnego i mieszanego systemu wyborczego; przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym sprzyjające personalizacji wyborów i stabilności rządu.
- 9) Zdający porównuje typy systemów wyborczych i analizuje ich wpływ na systemy partyjne [...].

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 4) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – [...] kanclerski (na przykładzie Republiki Federalnej Niemiec) [...].

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową; analizuje potencjalne wady i zalety każdego z tych systemów wyborczych.

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) Charakterystyka systemu wyborczego obowiązującego w wyborach do Bundestagu.
- 2) Charakterystyka systemu partyjnego RFN.
- 3) Zajęcie stanowiska, rozważenie argumentów i kontrargumentów do tytułowego stwierdzenia.

Przykładowe rozwiązanie

Można stwierdzić, że często system partyjny jest determinowany przez system wyborczy. Widać to szczególnie w państwach stosujących wyborczy system większościowy, któremu towarzyszy system dwupartyjny (np. Wielka Brytania). W niniejszej pracy postaram się scharakteryzować system wyborczy i partyjny Niemiec i rozważyć wpływ tego pierwszego systemu na drugi.

System wyborczy Niemiec to z pozoru system mieszany, ponieważ wyborca ma dwa głosy: jeden oddaje na ogólnokrajową listę partyjną, a drugi – na kandydata we właściwym jednomandatowym okręgu wyborczym. Jednak mandaty zdobyte przez partie w ten drugi sposób odliczane są od tych, które przypadają partiom według podziału mandatów z części proporcjonalnej. To rozwiązanie ma zatem charakter personalizacji proporcjonalnego systemu wyborczego. Choć wynik z części JOW-owej ma wpływ na ogólny rezultat wyborów – jeśli mandatów większościowych jest więcej niż wynikałoby to z podziału głosów z części proporcjonalnej, mamy do czynienia z superatą – stąd różna liczba deputowanych w Bundestagu (w okresie 2009–2021 od 622 do 735). Warto też nadmienić, że w Niemczech stosowana jest metoda Sainte-Leaguë'a, a zatem metoda przeliczenia głosów na mandaty najmniej sprzyjająca partiom wielkim. Z drugiej jednak strony mamy do czynienia z pięcioprocentową klauzulą zaporową – w wyborach 2013 roku dwie partie (FDP i AfD) osiągnęły ponad czteroprocentowy wynik i nie uzyskały przedstawicielstwa w Bundestagu.

System partyjny w RFN przez lata był określany jako dwuipółpartyjny – partiami wielkimi były CDU/CSU oraz SPD. Jednak żadna z nich nie miała większości w parlamencie, stąd można mówić o dużym znaczeniu tzw. jęczyczka u wagi, jakie mieli liberałowie (FDP). Pod koniec XX wieku ukształtował się system dwublokowy: CDU/CSU i FPD (ostatnie gabinety Kohla) oraz socjaldemokraci i zieloni (gabinety Schroedera). W przedstawionym w tabeli okresie rząd zgodny z systemem dwublokowym został sformułowany tylko po wyborach 2009 roku. Większość rządów Merkel miała charakter tzw. wielkiej koalicji CDU/CSU – SPD (w tabeli – po wyborach 2013 i 2017 roku). Warto też zwrócić uwagę, że część parlamentarnych ugrupowań politycznych jest traktowana jako asystemowe – poza dawnymi postkomunistami (w tabeli: Lewica) są to od 2017 roku konserwatywni eurosceptycy (AfD). Po wyborach z 2021 roku mamy z kolei koalicję SPD – Zieloni – FPD, co może sugerować powrót liberałów do swojej dawnej roli w systemie.

Proporcjonalny system wyborczy sprzyja reprezentatywności wyborów i systemowi wielopartyjnemu. Zważywszy, że system partyjny Niemiec nie ma cech systemu dwupartyjnego, można stwierdzić, że system partyjny jest zgodny z systemem wyborczym. Próg wyborczy sprzyja z kolei stabilności systemu – w Bundestagu reprezentowanych było w podanym w tabeli okresie od 4 do 6 sił politycznych. Ten próg jednak nie uchronił od sytuacji, w którym partie asystemowe (w 2017 i 2021 po dwie) mają charakter parlamentarny. Jeśli dodatkowo stwierdzimy, że – mimo stabilności systemu wyborczego – mamy do czynienia ze zmianami typu systemu wielopartyjnego, to możemy wnioskować, że system wyborczy nie jest główną determinantą typu systemu partyjnego, czy też – w tym przypadku – wielopartyjnego. W przedstawionym okresie dwukrotnie nie udało się urzeczywistnić rządu zgodnego z systemem dwublokowym, a zatem to decyzje wyborcze bardziej niż system wyborczy wpływają w RFN na system partyjny.

Zadanie 33. (0–5)

Propozycja zmian podatkowych jednej z partii w Polsce

Wprowadzimy realną progresję podatkową. Proponujemy następującą skalę podatkową:

- 0% dla podstawy opodatkowania poniżej 12 000 zł,
- 22% dla nadwyżki ponad 12 000 zł,
- 33% dla nadwyżki ponad 60 000 zł,
- 44% dla nadwyżki ponad 120 000 zł,
- 55% dla nadwyżki ponad 250 000 zł,
- 75% dla nadwyżki ponad 500 000 zł.

Proponowana skala podatkowa przynosi korzyści dla osób o niższych i średnich dochodach. Osoby o podstawie opodatkowania poniżej 50 000 zł będą płacić niższy podatek niż obecnie, natomiast osoby w przedziale 50 000 – 100 000 zł – nieco wyższy. Znacząca podwyżka nastąpi tylko dla ok. 2% najbogatszych podatników o dochodach ponad 100 000 zł. Dochody wielokrotnie przekraczające potrzeby nawet najbardziej wymagającego stylu życia powinny być wysoko opodatkowane. Podatek 75% nie służy zwiększaniu dochodów państwa, ale ma na celu zmniejszanie nierówności społecznych. Wysoka stawka będzie stanowiła sygnał dla firm – nie inwestujcie w pensje prezesów, inwestujcie w pensje pracowników, w innowacje, w rozwój firmy.

Na podstawie: [...]pl

Przygotuj – z pozycji liberalizmu – wystąpienie poselskie na forum Sejmu RP, będące głosem w debacie na temat podatku dochodowego od osób fizycznych. W swej wypowiedzi odnieś się także do przedstawionej powyżej propozycji oraz stanu obecnego. Pamiętaj o właściwej formie wypowiedzi.

Wymagania ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie.
- 3) Zdający potrafi przedstawiać i uzasadniać poglądy odmienne od własnych.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

- 2) Zdający tworzy strategię argumentowania i przedstawia swoje stanowisko na forum publicznym, szanując odmienne poglądy.

Wymagania szczegółowe

(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

- 6) Zdający porównuje założenia myśli liberalnej i konserwatywnej.
- 7) Zdający porównuje założenia myśli socjaldemokratycznej i katolickiej nauki społecznej.
- 11) Zdający analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.

(ZR) IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Zdający przedstawia źródła dochodów budżetu centralnego i kierunki wydatków budżetowych w Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

4) Zdający [...] rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo.

Zasady oceniania

5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.

4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu.

3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.

2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.

1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.

0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu albo brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) Przedstawienie cech charakterystycznych propozycji skali podatkowej z materiału źródłowego wraz z odniesieniem do obowiązujących w Polsce rozwiązań dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych.
- 2) Krytyka progresywnego podatku dochodowego od osób fizycznych z punktu widzenia liberalizmu; propozycja podatku liniowego o niskiej stawce opodatkowania.

Przykładowe rozwiązanie

Panie Marszałku! Wysoka Izbo!

Funkcjonujemy w kraju, gdzie mamy podatek progresywny. Skala podatkowa z dwiema różnymi stawkami podatku z punktu widzenia liberalizmu, a zatem i wolności człowieka, nie jest właściwa. Rozumiem, oczywiście, motywy jej funkcjonowania, niemniej nie zgadzam się z nimi. Uważam bowiem, że takie rozwiązanie nie sprzyja wyrównywaniu szans społecznych, ale za to sprzyja różnym patologicznym sytuacjom. Musimy pamiętać również o tym, że większe podatki dla najbogatszych to karanie tych, którzy osiągnęli swoją pozycję m.in. dzięki ciężkiej pracy, edukacji, zaradności. Wyższe podatki mogą zniechęcać do aktywności.

Propozycja z sześcioma stawkami podatku, w której najwyższa z nich wynosi 75%, ma w zamierzeniu autorów zmniejszać nierówności, ma być sygnałem dla firm, sygnałem w celu podnoszenia płac. Zarówno to rozumowanie, jak i wyliczenia przedstawione w propozycji są w mojej ocenie chybione i prowadziłyby nie tylko do wzrostu podatków dla średnio i dobrze zarabiających. Ten wzrost odczułyby też osoby zarabiające od 60 do 85 tysięcy złotych rocznie. Pamiętać musimy, że podnoszenie obciążeń fiskalnych może prowadzić do uciekania podatników w tzw. szarą strefę, do nieujawniania dochodów, a nawet do przenoszenia się części podatników poza granice kraju. Przecież nawet mniej drastyczne

stawki podatkowe wprowadzane w socjalnych państwach dobrobytu przynosiły efekt odwrotny od zakładanego przez pomysłodawców.

Postulowane zmiany w systemie podatkowym poskutkowałyby skomplikowaniem deklaracji PIT, zwiększeniem wydatków z budżetu państwa na administrowanie tym systemem. Obciążanie podatkami jest przyczyną zmniejszenia konsumpcji, a tym samym – obniżania zysków innych. W związku z tym proszę Wysoką Izbę o zadumę w kwestii wprowadzenia podatku liniowego – podatku i tak przecież obciążającego lepiej zarabiających kosztami dużo większymi liczbowo. Przy tym podatku, którego jednolita stawka będzie niewysoka.

3. Informacja o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie dla absolwentów niesłyszących

Informacje o egzaminie maturalnym z wiedzy o społeczeństwie przedstawione w rozdziale [1. Opis egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie](#) dotyczą również egzaminu dla absolwentów niesłyszących. Ponadto zdający niesłyszący przystępują do egzaminu maturalnego w warunkach i formie dostosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Dostosowanie warunków przeprowadzenia egzaminu maturalnego dla absolwentów niesłyszących obejmuje m.in. czas trwania egzaminu. Dostosowanie formy egzaminu maturalnego z wiedzy o społeczeństwie dla absolwentów niesłyszących polega na przygotowaniu odpowiednich arkuszy, w których uwzględnia się zmianę sposobu formułowania treści niektórych zadań i poleceń. Takie zmiany dotyczą zamiany pojedynczych słów, zwrotów lub całych zdań – jeśli mogłyby one być niezrozumiałe lub błędnie zrozumiane przez osoby niesłyszące. Jednak takie zmiany nie mogą wpływać na merytoryczną treść zadania ani dotyczyć terminów typowych dla danej dziedziny wiedzy.

Szczegółowe informacje z tym związane określone są w *Komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu maturalnego w danym roku szkolnym*.

W dalszej części tego rozdziału zostały przedstawione przykładowe zadania, które ilustrują sposób dostosowania niektórych zadań wybranych z rozdziału [2. Przykładowe zadania z rozwiązaniami](#). Zachowano tę samą numerację zadań.

ZADANIA TESTOWE

Zadanie 2. (0–2)

Tabela. Własna pozycja w porównaniu do pozycji rodziców i dziadków

Czy w porównaniu z Pana(i) rodzicami/dziadkami Pana(i) pozycja społeczna jest wyższa, niższa czy też mniej więcej taka sama?	Pozycja społeczna respondentów w porównaniu z pozycjami											
	rodziców						dziadków					
	1999	2004	2013	1999	2004	2013	1999	2004	2013	1999	2004	2013
	w procentach											
Zdecydowanie wyższa	13	48	12	45	12	42	24	59	23	55	23	57
Raczej wyższa	35		33		30		35		32		34	
Mniej więcej taka sama	37	37	36	36	40	40	18	18	18	18	18	18
Raczej niższa	9		13		14		7		11		9	
Zdecydowanie niższa	2	11	2	15	2	16	2	9	3	14	2	11
Trudno powiedzieć	5	5	4	4	2	2	14	14	15	15	14	14

Na podstawie: *Postrzeganie własnego miejsca w strukturze społecznej*, „Komunikat z Badań CBOS” 2013, nr 163.

Zadanie 2.1. (0–1)

Cytując dane liczbowe z badania z 1999 roku, sformułuj wniosek na temat postrzegania – przez większość respondentów – międzypokoleniowej ruchliwości społecznej w swojej rodzinie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wniosku wraz z podaniem odpowiednich danych.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

W odczuciu większości respondentów ich pozycja jest wyższa w odniesieniu zarówno do ich dziadków (59% wskazań, większość bezwzględna), jak i do własnych rodziców (48%,

większość względna). Zatem można wnioskować o przekonaniu większości respondentów o awansie społecznym własnego pokolenia, a pośrednio – także o awansie społecznym pokolenia rodziców.

Zadanie 2.2. (0–1)

Na podstawie wykresu oceń prawdziwość zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W latach 1999–2013 procent przekonanych, że ich pozycja społeczna jest wyższa niż pozycja społeczna ich dziadków, systematycznie malał.	P	F
2.	W latach 1999–2004 procent przekonanych, że ich pozycja społeczna jest „raczej niższa” niż pozycja ich dziadków, wzrósł o ponad 40%.	P	F

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F

2. P

Zadanie 3. (0–2)

Tekst 1. O tzw. „homo sovieticus”

[Postawa „homo sovieticus”] wykształciła się przez lata życia w systemie totalitarnym, które doprowadziły do powstania swego rodzaju bierności. Tzw. wycuczona bezradność miała być również jedną z głównych przeszkód dla przedsiębiorczości w nowym systemie gospodarki rynkowej, ponieważ osłabiała poczucie indywidualnej odpowiedzialności i sprawiała, że ludzie oczekiwali, że wszystko „załatwi za nich państwo”. „Niekompetentny cywilizacyjnie” homo sovieticus nie potrafił się odnaleźć w nowym świecie gospodarki rynkowej, bał się odpowiedzialności za samodzielnie podejmowane decyzje, przy czym winą za to obarczano* „państwowy paternalizm” [...].

M. Polakowski, *Polityka społeczna po 1989: język, kontekst post-socjalizmu i perspektywy rozwoju*, s. 12, www.feswar.org.pl

* winą za to obarczano – uważano, że winny jest

Tekst 2. O wynikach badań nad bezrobotnymi

Powstaje krąg ludzi, którzy pomagają sobie przetrwać. I w sensie ekonomicznym, np. gdy razem zdobywają drewno lub węgiel na opał czy pożywienie, ale – i to ważniejsze – w sensie psychologicznym. Ci ludzie wzajemnie pomagają sobie. W świętokrzyskich wioskach zbierają zioła, dzielą pożywienie, zdobywają opał. Robią razem coraz więcej rzeczy. Wyraźne jest poczucie, że trzeba działać, że nie wolno pozostawać biernym, że trzeba się przeciwstawić temu, co przychodzi z zewnątrz. Najczęściej stosuje się sprawdzone na wsi sposoby. Zdobywa się opał, z pól ściąga zarastające je drzewa. Je się przede wszystkim to, co uda się wyhodować.

Patrzemy na kulturę ubóstwa wyłącznie jak na kulturę bierności. Gdy nasza perspektywa się zmieni, mamy szansę dostrzec bardzo racjonalne i mające swoje uzasadnienie kulturowe sposoby radzenia sobie z trudną sytuacją. Zobaczymy, że ci ludzie wykorzystywali wszystkie swoje możliwości i umiejętności. Jak można było żyć ze złomu, szukali złomu, jak z węgla, schodzili pod ziemię, budowali biedaszyby, jak z ziół i jagód, zbierali je na polach i w lasach. Ciężko pracowali, by odbudować swoją wartość.

Ci ludzie też marzą o tym, żeby mieć legalną pracę, chcieliby, żeby ich dzieci uczyły się języków obcych i podróżowały po świecie. Finał mojej książki to też dowód, że w sensie psychologicznym wielu z nich przetrwało. Ich dzieci podejmują już wyzwania współczesnego świata. Migrują, studiują zaocznie, zdobywają nowe zawody i wyjeżdżają za granicę. W ogromnym stopniu dlatego, że starali się, że udało im się – w sposób nie do końca uświadomiony – odbudować poczucie własnej wartości.

Na podstawie: *Gorączka złomu*, wywiad z dr. Tomaszem Rakowskim, „Gazeta Wyborcza”, nr 61/2010.

Zadanie 3.1. (0–1)

Zdecyduj, czy koncepcja zaprezentowana w tekście 1. pasuje do cech osób przedstawionych w tekście 2. Decyzję uzasadnij, odnosząc się do tych tekstów.

Decyzja –

Uzasadnienie –

.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformulowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie – W koncepcji „homo sovieticus” mowa jest o bierności osób zmarginalizowanych, o ich wyuczonej bezradności i roszczeniowości wobec państwa, tymczasem w przedstawionej wypowiedzi mamy obraz ludzi zaradnych, którzy nieustannie pracują (choć poza systemem, nielegalnie), którzy próbują właśnie w ten sposób (a nie – oczekując czegoś od państwa) przetrwać, a zarazem odzyskać godność.

Zadanie 3.2. (0–1)

Na podstawie tekstu 2. oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Zaprezentowane działania bezrobotnych wskazują, że wykorzystywali oni umiejętności typowe dla społeczności zbieracko-łowieckich.	P	F
2.	U przedstawionych osób mamy do czynienia z rozpadem więzi społecznych i tzw. dziedziczeniem biedy i patologii.	P	F

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. P

2. F

Zadanie 4. (0–3)

Tekst 1. O koncepcji obcości według Jana Stanisława Bystronia

[...] [W]yobrażenia o obcych są logicznym następstwem zawyżonych wyobrażeń na temat grupy własnej. Pozytywnemu, wyidealizowanemu autoobrazowi danej grupy odpowiadają negatywne, pejoratywne wyobrażenia na temat grup obcych, w których podkreśla się niższość obcych, ich śmieszność.

Z. Benedyktowicz, *Portrety obcego. Od [...] do symbolu*, Kraków 2000, s. 59.

Tekst 2. O postrzeganiu kultury rosyjskiej przez Jakutów

„Wszystkim wiadomo było, że Rosjanie to wyższa nacja. [...] Jakut zawsze powinien podporządkować się Rosjaninowi. [...] Za Chruszczowa wstydziliśmy się, że jesteśmy Jakutami. [...] Wstydziliśmy się mówić po jakucku. Kto lepiej znał rosyjski, ten wyżej trzymał głowę. Jakuci starali się posyłać dzieci do klas rosyjskich”. [...] Wartości kultury tradycyjnej [Jakuci] odrzucali z nadzieją, że taka postawa uwolni ich od piętna „dzikusa”*, a przede wszystkim umożliwi samorealizację, rozwój. Ich światopogląd kształtował się z dala od wioskowej małej ojczyzny, a często na pozarepublikańskich uniwersytetach.

Wielka Syberia Małych Narodów, red. E. Nowicka, Kraków 2000, s. 174–175.

* piętno dzikusa: – tu: nazywanie „dzikusem”

Zadanie 4.1. (0–1)

Zdecyduj, czy koncepcja zaprezentowana w tekście 1. odpowiada postawom mniejszościowej grupy etnicznej przedstawionej w tekście 2. Decyzję uzasadnij, odnosząc się do tekstów 1. i 2.

Decyzja –

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie – W tekście 1. jest mowa o negatywnym postrzeganiu innych narodów i idealizowaniu własnego, tymczasem informacje z tekstu 2. wskazują, że postrzeganie Rosjan oraz własnej nacji przez Jakutów było odwrotne.

Zadanie 4.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź.

W tekstach 1. i 2. przedstawiono zjawisko

- A. ksenofobii.
- B. anomii społecznej.
- C. stereotypowego postrzegania grup.
- D. międzygrupowej kontroli społecznej.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C.

Zadanie 4.3. (0–1)

Wyjaśnij uwarunkowania ruchliwości pionowej na obszarach, których dotyczy tekst 2.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

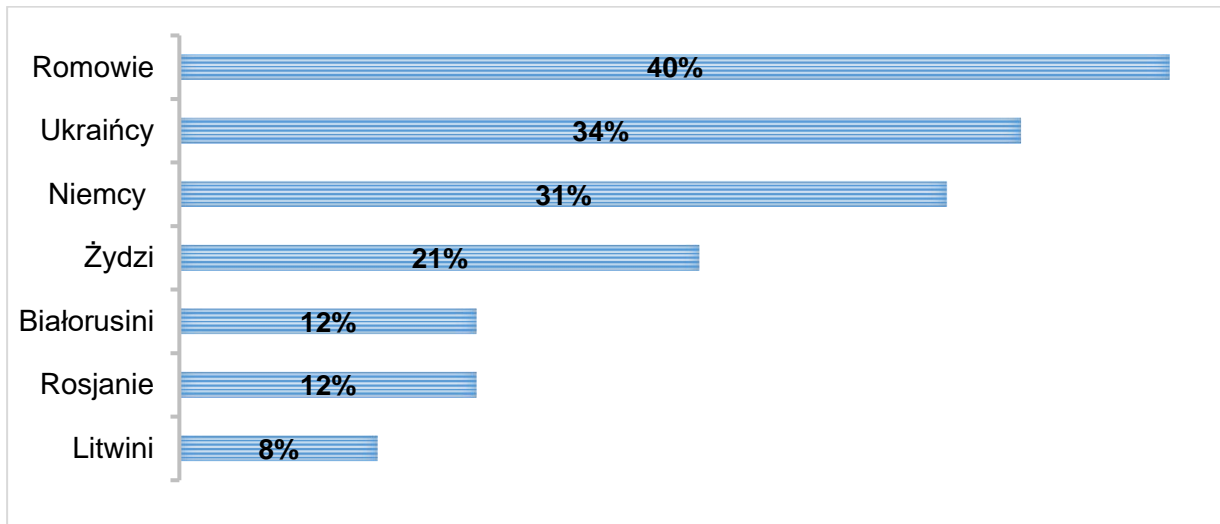
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Awansowi społecznemu sprzyja asymilacja do kultury dominującej, kultury kolonizatora, a pozostanie przy swojej kulturze, brak asymilacji utrudniają lub uniemożliwiają ten awans i sprzyjają (relatywnej) degradacji społecznej.

Zadanie 5. (0–2)

Wykres. Wskazania badanych do polecenia: Proszę wymienić mieszkające w Polsce mniejszości narodowe lub etniczne, wszystkie, które Pan(i) pamięta.

Na wykresie wskazano procent osób wymieniających daną kategorię; badani mogli wymienić dowolną liczbę mniejszości. Wykres przedstawia 7 najczęściej wybieranych kategorii.

Na podstawie: *Tożsamość narodowa i postrzeganie praw mniejszości narodowych i etnicznych*, „Komunikat z Badań CBOS” 2015, nr 106, s. 3.

Zadanie 5.1. (0–1)

Przepisz z wykresu nazwę mniejszości, która w Polsce ma status mniejszości etnicznej.

.....

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Romowie

Zadanie 5.2. (0–1)

Zdecyduj, czy to prawda, że im większa liczebność danej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce, tym większa jej znajomość przez ankietowanych. Decyzję uzasadnij, odnosząc się do dwóch mniejszości, których nazwy są na wykresie.

Decyzja –

Uzasadnienie –

.....

.....

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.
- 0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

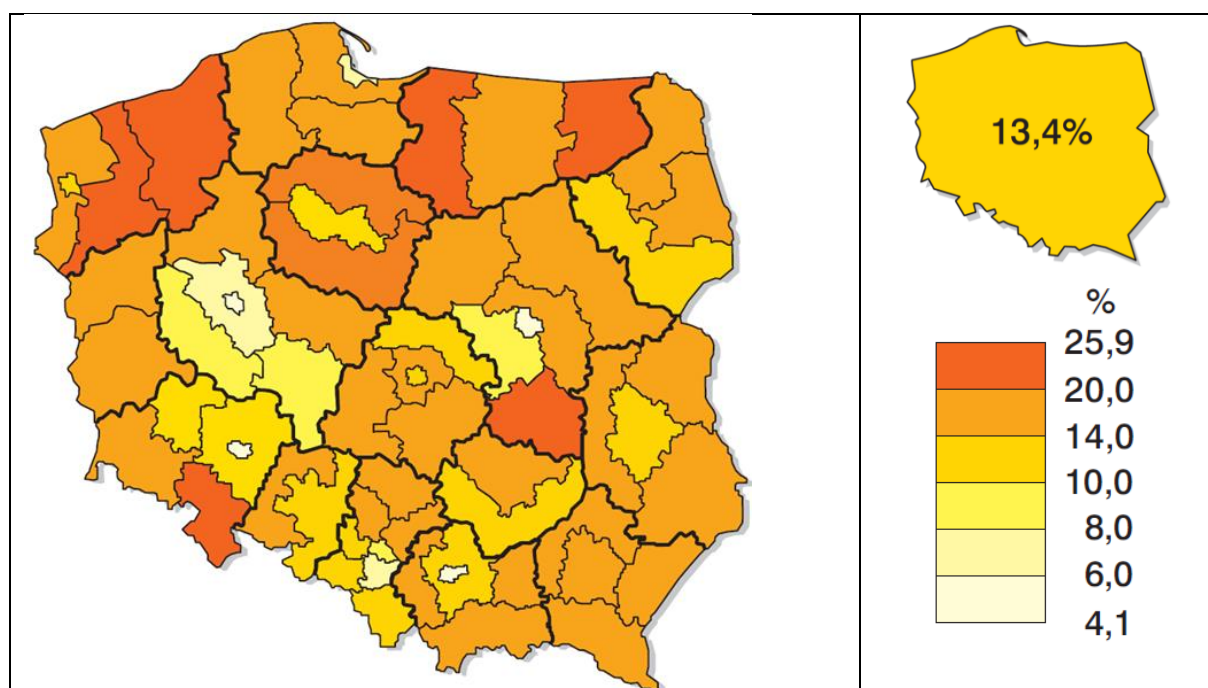
Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie – Najczęściej wskazywano Romów, których jest kilkanaście tysięcy, a Niemców, których jest kilkakrotnie więcej, wskazywał mniejszy procent ankietowanych.

Zadanie 6. (0–4)

Mapa Polski. Procent osób niepracujących w wieku produkcyjnym, które mogą i chcą pracować w 2013 roku (według województw i podregionów)

Na mapie jako podregiony zaznaczono także miasta z największą liczbą ludności, m.in.: Warszawę, Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań.

Mały Rocznik Statystyczny Polski 2014, Warszawa 2014, s. 163.

Zadanie 6.1. (0–1)

Napisz nazwę współczynnika społeczno-ekonomicznego, którego dotyczy mapa.

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

stopa bezrobocia

Zadanie 6.2. (0–1)

Napisz nazwy tylko tych województw, w których przedstawiony procent niepracujących we wszystkich podregionach jest w takim samym przedziale.

-
-

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

- lubuskie
- podkarpackie

Zadanie 6.3. (0–1)

Cytując dane, napisz wniosek dotyczący współczynnika społeczno-ekonomicznego we wszystkich ukazanych na mapie miastach z największą liczbą ludności. Porównaj ten współczynnik ze współczynnikami z sąsiadującymi z nimi podregionów.

.....

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wniosku wraz z podaniem odpowiednich danych.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Stopa bezrobocia w każdym z zaznaczonych większych miast jest mniejsza niż w sąsiadujących z nimi podregionach. Na mapie zaznaczono stopę bezrobocia w sześciu przedziałach, a różnice między wielkimi miastami a wskazanymi regionami to różnice sięgające od jednej do czterech takich kategorii.

Zadanie 6.4. (0–1)

Wymień dwa działania, jakie podejmują władze Rzeczypospolitej Polskiej w celu zmniejszenia współczynnika społeczno-ekonomicznego zilustrowanego na mapie.

-
 -
-

Zasady oceniania

1 pkt – wymienienie dwóch właściwych działań.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. Do polityki aktywnej wobec bezrobocia należą w Polsce roboty publiczne i prace interwencyjne.
2. Można skorzystać z tzw. płatnego stażu u pracodawcy, który jest opłacany ze środków publicznych.

Zadanie 9. (0–2)

Fragmenty statutu samorządu mieszkańców jednego z sołectw

Par. 6. Do zadań własnych samorządu Sołectwa należy w szczególności: [...]

2. opiniowanie kierunków rozwoju infrastruktury Sołectwa [...],
5. inicjowanie działań* na rzecz przestrzegania prawa, porządku publicznego oraz bezpieczeństwa mieszkańców [...],
7. dążenie do poprawy stanu sanitarnego, porządku i estetyki Sołectwa,
8. tworzenie warunków do zabaw i rozwoju kulturalnego oraz sprawności fizycznej,
9. troska o zieleń i środowisko naturalne,
10. kształtowanie dobrych stosunków sąsiedzkich i pomocy w rozstrzyganiu sporów sąsiedzkich.

Załącznik nr 9 do Uchwały Nr XVIII/112/2004 [...], bip.lomianki.pl

* inicjowanie działań – tu: organizowanie działań

Zadanie 9.1. (0–1)

Zdecyduj, czy organem wykonawczym samorządu mieszkańców, którego dotyczy przedstawiony statut, jest wójt. Decyzję uzasadnij.

Decyzja –

Uzasadnienie –

.....
.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie – Przedstawiono status sołectwa, a w tej jednostce pomocniczej organem wykonawczym jest sołtys, natomiast wójt to organ wykonawczy samorządu gminy wiejskiej.

Zadanie 9.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dwie właściwe odpowiedzi.

Działania, jakie może wykonać samorząd mieszkańców, którego dotyczy powyższy statut, to

- A. powołanie straży gminnej.
- B. wyznaczenie policjanta-dzielnicowego.
- C. wyposażenie świetlicy w sprzęt muzyczny.
- D. współorganizowanie akcji oczyszczania trawników.
- E. wydawanie wyroków sądowych w sprawie sporów sąsiedzkich.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych dokończeń zdania.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

C., D.

Zadanie 11. (0–4)

Tabele. Wyniki wyborów do Sejmu RP w 2001 i 2015 roku (uwzględniono komitety, które uzyskały ponad 5% głosów w skali kraju)

Wybory 2001 roku

Komitet	Uzyskane głosy w %	Liczba mandatów w Sejmie RP
KKW SLD – UP	41,04	216
KWW PO	12,68	65
KW Samoobrona RP	10,20	53
KW PiS	9,50	44
KW PSL	8,98	42
KW LPR	7,87	38
KKW AWSP	5,60	0

Wybory 2015 roku

Komitet	Uzyskane głosy w %	Liczba mandatów w Sejmie RP
KW PiS	37,58	235
KW PO RP	24,09	138
KWW Kukiz'15	8,81	42
KW Nowoczesna Ryszarda Petru	7,60	28
KKW Zjednoczona Lewica	7,55	0
KW PSL	5,13	16

Na podstawie: pkw.gov.pl

O ordynacji wyborczej w Rzeczypospolitej Polskiej

W znowelizowanej w 2002 r. ordynacji wyborczej powrócono do metody d'Hondta przy przeliczaniu głosów na mandaty, co wpłynęło na dość znaczne [większe niż przy dotychczasowej metodzie] nadreprezentacje partii, które w wyborach uzyskały najlepsze wyniki [...] [a także na niedoreprezentacje partii z mniejszymi wynikami].

„Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie” 2013:
„Problemy Społeczne, Polityczne i Prawne”, s. 48.

Zadanie 11.1. (0–2)

Uzasadnij, że opinia przedstawiona w tekście jest trafna – sformułuj trzy argumenty na podstawie danych z tabel dotyczących wyborów z 2001 i 2015 roku.

-
-
-

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech właściwych argumentów.

1 pkt – sformułowanie dwóch właściwych argumentów.

0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

1. W 2001 roku SLD – UP uzyskało lepszy wynik wyborczy niż PiS w 2015 roku, a otrzymało znacznie mniej mandatów.
2. Wynik PO z 2015 roku proporcjonalnie oznaczałby uzyskanie 111 mandatów, a partia ta otrzymała ich o 27 więcej.
3. Nowoczesna w 2015 roku przy zbliżonym wyniku do LPR z 2001 roku uzyskała o 10 mandatów mniej.

Zadanie 11.2. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego w obu tabelach dane z ostatniej kolumny nie sumują się do 460.

-
-
-

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Nie uwzględniono w tabelach komitetu wyborczego mniejszości niemieckiej, którego wyniki były mniejsze niż 5%, ale tego typu komitety są zwolnione z konieczności przekraczania progów wyborczych w skali kraju.

Zadanie 11.3. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego w zaprezentowanych wyborach do Sejmu RP z 2001 i 2015 roku jeden z komitetów – mimo uzyskania wyniku wyższego niż 5% – nie uzyskał mandatów w Sejmie RP.

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego wyjaśnienia.

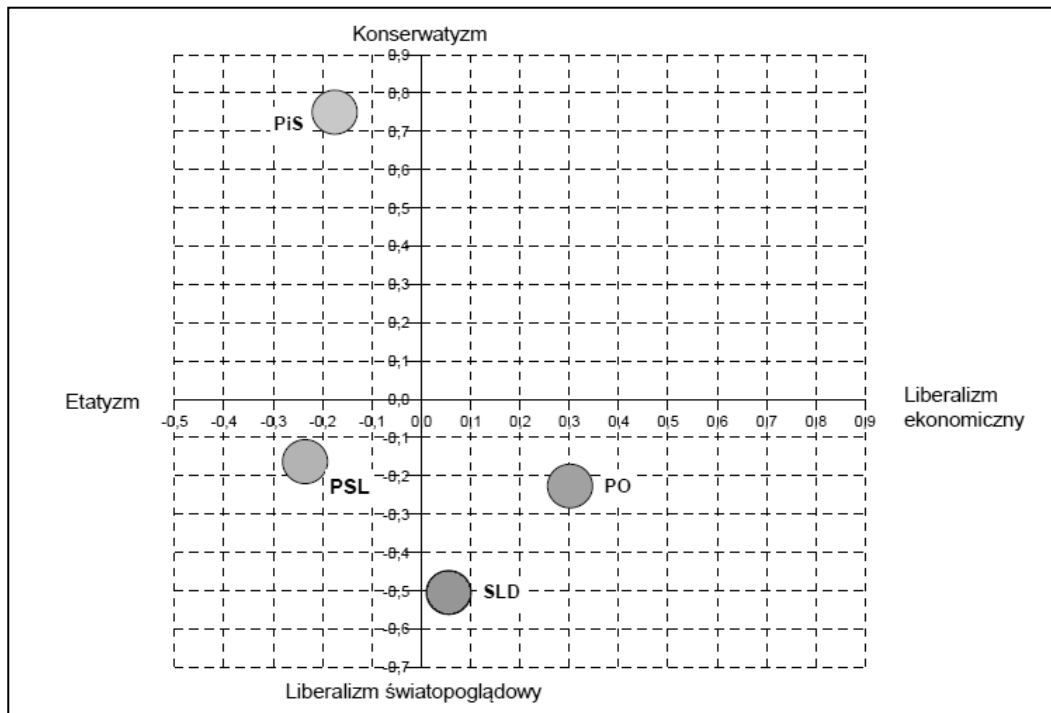
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

AWSP i Zjednoczona Lewica startowały jako komitety koalicyjne, a dla tego typu komitetów próg wyborczy wynosi 8%.

Zadanie 12. (0–2)

Wykres. Wyborcy najważniejszych ugrupowań na osiach podziałów politycznych w 2011 r.

Na podstawie: *Elektoraty partyjne o istotnych kwestiach społeczno-politycznych*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 103.

Tabela. Autoidentyfikacje wyborców w 2011 r.

Osoby deklarujące	Osoby deklarujące poglądy			Niezdeterminowani
	lewicowe	centrowe	prawicowe	
głosowanie na PO	13%	38%	36%	13%
głosowanie na PiS	6%	16%	64%	14%

Na podstawie: *Notowania Platformy Obywatelskiej – dziesięć lat działalności*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 115; *Prawo i Sprawiedliwość – dziesięcioletnia historia elektoratu*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 116.

Zadanie 12.1. (0–1)

Napisz pełną nazwę partii politycznej, której wyborcy byli za największym interwencjonizmem państwowym w gospodarce.

.....

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Polskie Stronnictwo Ludowe

Zadanie 12.2. (0–1)

Zdecyduj, która z osi umieszczonych na wykresie była uznawana przez społeczeństwo za określającą podział lewica – prawica. Decyzję uzasadnij, odnosząc się do wykresu i tabeli.

Decyzja – oś

Uzasadnienie –

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Oś światopoglądowa.

Uzasadnienie – Aż 64% wyborców PiS określa się jako osoby o poglądach prawicowych, przy czym poglądy tego elektoratu na osi gospodarczej są przesunięte w stronę lewicy, natomiast poglądy na osi światopoglądowej są przesunięte znacząco w kierunku konserwatyzmu (prawicy).

Zadanie 15. (0–4)

Przepisy prawne z jednej z polskich konstytucji

Art. 2. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. Organami Narodu w zakresie ustawodawstwa są Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej – Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości – niezawisłe Sądy.

Art. 10. Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługuje Rządowi i Sejmowi. [...]

Art. 20. Posłowie są przedstawicielami całego Narodu i nie są krępowani* żadnymi instrukcjami wyborców.

Art. 35. Każdy projekt ustawy przez Sejm uchwalony będzie przekazany Senatowi do rozpatrzenia. Jeżeli Senat nie podniesie** w ciągu 30 dni od dnia doręczenia mu uchwalonego projektu ustawy żadnych przeciwko niemu zarzutów – Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie ustawy. [...] Jeżeli Sejm zmiany przez Senat proponowane uchwali zwykłą większością albo odrzuci większością 11/20 głosujących – Prezydent Rzeczypospolitej zarządzi ogłoszenie ustawy w brzmieniu ustalonym ponowną uchwałą Sejmu***.

Art. 39. Prezydenta Rzeczypospolitej wybierają na lat siedem bezwzględną większością głosów Sejm i Senat połączone w Zgromadzenie Narodowe. [...]

Dz.U. [...], nr 44, poz. 267 [pisownię uwspółcześniono].

* krępowani – tu: ograniczeni

** nie podniesie – tu: nie będzie miał

*** w brzmieniu ustalonym – tu: tak jak zdecydowano

Zadanie 15.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź.

Zacytowane przepisy prawne zamieszczono w

- A. małej konstytucji z 1919 roku.
- B. konstytucji marcowej z 1921 roku.
- C. konstytucji kwietniowej z 1935 roku.
- D. konstytucji lipcowej z 1952 roku.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

B.

Zadanie 15.2. (0–1)

Napisz nazwę typu mandatu poselskiego przedstawionego w przepisie prawnym w art. 20.

.....

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
- 0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

mandat wolny

Zadanie 15.3. (0–2)

Zdecyduj, czy pozycja ustrojowa głowy państwa wynikająca z przedstawionych fragmentów aktu prawnego była ważniejsza niż w obecnie obowiązującej *Konstytucji RP*. Decyzję uzasadnij, korzystając z dwóch zacytowanych przepisów prawnych i odnosząc się do obecnych uregulowań w tym zakresie.

Decyzja –

Uzasadnienie:

-
-

Zasady oceniania

- 2 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem dwóch właściwych argumentów.
- 1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem jednego właściwego argumentu ALBO sformułowanie dwóch właściwych argumentów.
- 0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie (dwa spośród):

1. Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP był wybierany przez Zgromadzenie Narodowe, a obecnie jest w wyborach powszechnych, co czyni jego legitymizację władzy silniejszą.
2. Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP nie posiadał prawa inicjatywy ustawodawczej, a obecnie je posiada.
3. Według przedstawionej konstytucji Prezydent RP musiał zarządzić ogłoszenie ustawy uchwalonej przez Sejm, a obecnie dysponuje prawem tzw. weta zawieszającego (oraz może odesłać ustawę do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie jej zgodności z *Konstytucją RP*).

Zadanie 18. (0–2)

O wyborze głowy państwa

Państwo ma nowego prezydenta Barhama Saliha. Wybrał go parlament w zgodzie z umową polityczną z 2003 r. po obaleniu Saddama Husajna: prezydentem musi być Kurd, premierem – szyita, a przewodniczącym parlamentu – sunnita. Dotychczas wybór prezydenta mającego tylko uprawnienia ceremonialne był formalnością. Zatwierdzano po prostu kandydata przedstawionego przez posłów kurdyjskich. Ale tym razem było ich dwóch: Fuad Husajn i Barham Salih. Pierwszego poparła Kurdyjska Partia Demokratyczna (KDP), drugiego – Patriotyczna Unia Kurdystanu (PUK).

Na podstawie: wyborcza.pl

Zadanie 18.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Państwo, którego dotyczy tekst, to Afganistan.	P	F
2.	Wydarzenia z 2003 roku w państwie, którego dotyczy tekst, to jedna z tzw. „kolorowych rewolucji”.	P	F

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. F

2. F

Zadanie 18.2. (0–1)

Zdecyduj, czy system polityczny państwa, którego dotyczy tekst, to system parlamentarno-prezydencki. Decyzję uzasadnij.

Decyzja –

Uzasadnienie –

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie – W systemie prezydencko-parlamentarnym prezydent jest wybierany w wyborach powszechnych i ma kompetencje władcze, natomiast w opisanym systemie prezydent jest wybierany w wyborach pośrednich i ma tylko uprawnienia ceremonialne.

Zadanie 19. (0–2)

Fragment odwołania

Wałbrzych, 9 listopada 2012 r.
Do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Wałbrzychu za pośrednictwem Prezydenta Miasta Wałbrzycha
Strona: Adam Nowak, adres do doręczeń: Wałbrzych, ul. Chrobrego 19/2
ODWOŁANIE
od decyzji Prezydenta Miasta Wałbrzycha z dnia 21 października, doręczonej mi 3 listopada br., (znak sprawy 54532/56/ds-52/FDWCH), odmawiającej zameldowania w miejscu pobytu stałego w Wałbrzychu przy ul. Chrobrego 19/2.

Na podstawie: obronapraw.pl

Przepisy prawne z *Ustawy o ewidencji ludności*

Art. 5.1. Wojewoda jest organem wyższego stopnia w stosunku do organów gmin wydających rozstrzygnięcia administracyjne na podstawie [niniejszej] ustawy.

2. Wojewoda sprawuje nadzór nad działalnością organów gmin w zakresie realizacji obowiązków określonych w [niniejszej] ustawie.

Dz.U. 2010, nr 217, poz. 1427, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Przepisy prawne z *Kodeksu postępowania administracyjnego*

Art. 17. Organami wyższego stopnia w rozumieniu kodeksu są:

1) w stosunku do organów jednostek samorządu terytorialnego – samorządowe kolegia odwoławcze, chyba że ustawy szczególne stanowią* inaczej [...].

Art. 127. § 2. Właściwy do rozpatrzenia odwołania jest organ administracji publicznej wyższego stopnia, chyba że ustawa przewiduje** inny organ odwoławczy.

Art. 129. § 1. Odwołanie wnosi się do właściwego organu odwoławczego za pośrednictwem organu, który wydał decyzję.

Dz.U. 1960, nr 30, poz. 168, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

* stanowią – tu: określają

** przewiduje – tu: podaje

Zadanie 19.1. (0–1)

Zdecyduj, czy zamieszczone odwołanie złożono we właściwym miejscu. Decyzję uzasadnij, odwołując się do odpowiedniego przepisu prawnego.

Decyzja –

Uzasadnienie –

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia i odwołaniem do odpowiedniego przepisu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Tak.

Uzasadnienie – Odwołanie wniesiono za pośrednictwem Prezydenta Miasta Wałbrzycha, który wydał niesatysfakcjonującą decyzję. Procedura odwoławcza jest zgodna z art. 129. § 1 kpa.

Zadanie 19.2. (0–1)

Zdecyduj, czy zamieszczone odwołanie skierowano do właściwego organu odwoławczego. Decyzję uzasadnij, odwołując się do odpowiedniego przepisu prawnego.

Decyzja –

Uzasadnienie –

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna decyzja wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia i odwołaniem do odpowiedniego przepisu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Decyzja – Nie.

Uzasadnienie – Samorządowe kolegia odwoławcze nie są władne rozstrzygać odwołań od decyzji w sprawach meldunkowych, gdyż jako kwestie dotyczące ewidencji ludności należą one do kompetencji wojewody, co uregulowano w art. 5.1 przytoczonej ustawy z 2010 roku.

Zadanie 22. (0–2)

Fragmenty aktu prawnego obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Przepis 1. Każdemu zapewnia się wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich.

Przepis 2. Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.

Przepis 3. Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się.

Przepis 4. Pracownik ma prawo do określonych w ustawie dni wolnych od pracy i corocznych płatnych urlopów; maksymalne normy czasu pracy określa ustawa.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Zadanie 22.1. (0–1)

Do każdego typu praw i wolności człowieka wyodrębnionego w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* dopasuj przepis prawny, który dotyczy jednego z takich praw lub wolności – wpisz właściwe numery. Dwóch przepisów nie można dopasować.

Wolności i prawa osobiste – przepis

Wolności i prawa polityczne – przepis

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne dopasowanie dwóch przepisów.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Wolności i prawa osobiste – przepis 3.

Wolności i prawa polityczne – przepis 1.

Zadanie 22.2. (0–1)

Odnosząc się do zwrotu podkreślonego w przepisie 4., uzasadnij, że podane przepisy prawne pochodzą z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

W przepisie 4. mamy sformułowanie odsyłające do szczegółowych uregulowań w ustawie.

Wskazuje to, że przepis ten pochodzi z aktu wyższego rzędu, a takim jest konstytucja.

Zadanie 24. (0–2)

Fragment deklaracji dotyczącej praw człowieka

ZWAŻYWSZY*, że uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków wspólnoty ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości i pokoju świata,

ZWAŻYWSZY*, że nieposzanowanie i nieprzestrzeganie praw człowieka doprowadziło do aktów barbarzyństwa, które wstrząsnęły sumieniem ludzkości, i że ogłoszono uroczyste jako najwznioślejszy** cel ludzkości dążenie do zbudowania takiego świata, w którym ludzie korzystać będą z wolności [...] przekonań oraz z wolności od strachu i nędzy [...],

PRZETO ZGROMADZENIE OGÓLNE ogłasza uroczyste [...] [niniejszą deklarację] jako wspólny najwyższy cel wszystkich ludów i wszystkich narodów [...].

www.unic.un.org.pl

* zważywszy – uwzględniając

** najwznioślejszy – najważniejszy

O prawach człowieka

Prawa człowieka zrodziły się w środowisku państw [...] wywodzących się z kultury europejskiej. [...] Tymczasem różne części świata rozwijają się swoim własnym rytmem, traktując tradycje polityczne, prawne i kulturowe jako czynnik integrujący społeczność lokalną. Uniwersalny charakter praw przyjętych z inspiracji Zachodu na gruncie Narodów Zjednoczonych nie wystarcza, aby własne obyczaje i tradycje zapomnieć i odrzucić. [...] Tradycje kulturowych przestrzega się nie tylko w zachowaniach społecznych, ale uwzględnia je także miejscowe prawo. Jeśli przy tym jeszcze niedawno wydawało się, że następuje uniwersalizacja wzorców kulturowych i dominującym staje się zachodni sposób myślenia, to od kilku lat obserwować można tendencje powrotu do korzeni, podkreślanie odrębności i brak zgody na bezkrytyczne przyjmowanie koncepcji zachodnich. Próby ich upowszechnienia coraz częściej traktowane są w kategoriach działań o charakterze imperialnym [...].

G. Michałowska, *Prawa człowieka i ich ochrona*, Warszawa 2000, s. 115–117.

Zadanie 23.1. (0–1)

Na podstawie fragmentu deklaracji i tekstu napisz argument i kontrargument do tezy: *prawa człowieka mają charakter uniwersalny.*

Argument –

.....

.....

Kontrargument –

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego argumentu i kontrargumentu.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Argument – Źródłem praw i wolności człowieka jest godność osoby ludzkiej, dlatego też prawa człowieka mają charakter powszechny.

Kontrargument – Prawa człowieka zrodziły się w kręgu państw zachodnich i nie uwzględniają tradycji innych kultur.

Zadanie 23.2. (0–1)

Napisz nazwę deklaracji, której fragment zacytowano.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

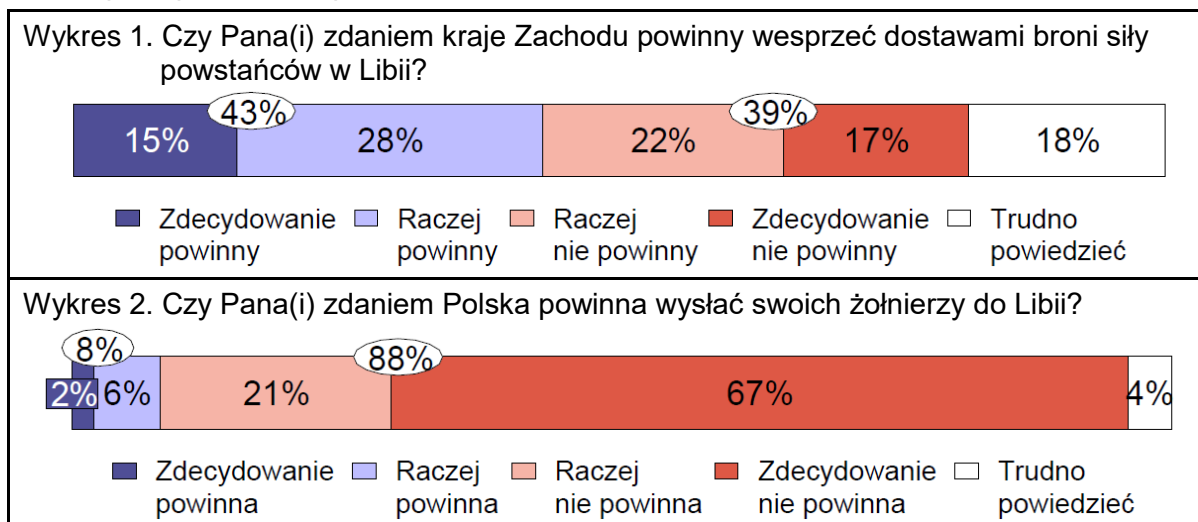
0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zadanie 24. (0–2)

Polska opinia publiczna o powstaniu w Libii

Na podstawie: *Polacy o sytuacji w Libii*, „Komunikat z Badań CBOS” 2011, nr 47.

Rezolucja wobec Libii

Rada Bezpieczeństwa, [...]

Uważając, że szeroko rozpowszechnione i systematyczne ataki, jakie obecnie mają miejsce* w Arabskiej Libijskiej Dżamahiriji, skierowane przeciwko społeczeństwu libijskiemu, można zaliczyć** do zbrodni przeciwko ludzkości [...],

Zwracając również uwagę na decyzję Rady Ligi Państw Arabskich z 12 marca 2011 r., wzywającą do wprowadzenia strefy zakazu lotów dla libijskiego lotnictwa wojskowego oraz ustanowienia stref bezpiecznych w miejscach wystawionych na ostrzał jako środka zapobiegawczego, który pozwoli chronić obywateli libijskich oraz przedstawicieli innych krajów mieszkających na terytorium Arabskiej Libijskiej Dżamahiriji [...],
Działając na mocy rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych [...],
Postanawia ustanowić zakaz wszelkich lotów w przestrzeni powietrznej Arabskiej Libijskiej Dżamahiriji w celu ochrony ludności cywilnej [...].

Rezolucja nr 1973 (2011) przyjęta przez Radę Bezpieczeństwa ONZ podczas 6498 posiedzenia 17 marca 2011 r., www.bbn.gov.pl

* mają miejsce – są.

** można zaliczyć do – są.

Zadanie 24.1. (0–1)

Oceń – z punktu widzenia humanitaryzmu – zaprezentowaną rezolucję. Ocenę uzasadnij.

Ocena –

Uzasadnienie –

.....
.....

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna ocena wraz ze sformułowaniem właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Ocena – Pozytywna.

Uzasadnienie – Nawet jeśli realizacja tej rezolucji stanowiła naruszenie suwerenności Libii, to nie można było dopuścić do mordowania ludności cywilnej przez armię wierną poprzedniemu reżimowi.

Zadanie 25.1. (0–1)

Napisz, jaka jest różnica między procentem osób zgadzających się, aby wysłać broń dla powstańców w Libii, a procentem osób zgadzających się na wysłanie polskich żołnierzy do tego kraju.

.....
.....
.....

Zasady oceniania

1 pkt – podanie właściwej różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

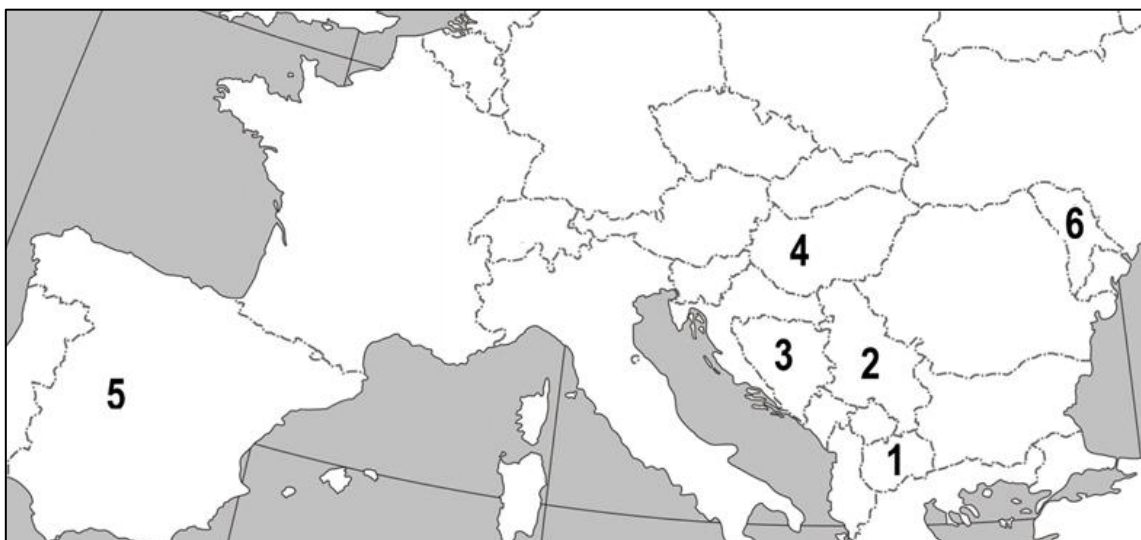
Różnica wynosi 35 punktów procentowych, a respondentów popierających propozycję dostaw broni dla powstańców w Libii jest ponad 4-krotnie (ponad 400%) więcej niż aprobujących wysłanie polskich żołnierzy do tego kraju.

Zadanie 25. (0–3)

O konflikcie w jednym z państw Europy i jego rozwiązywaniu

W latach 90. XX wieku była w tym państwie wojna domowa pomiędzy trzema największymi narodami różniącymi się wyznawaną religią (islam, prawosławie, katolicyzm). Dzięki układowi z Dayton stało się ono państwem federacyjnym składającym się z dwóch podmiotów, z których jeden ma także charakter federacyjny.

Fragment mapy politycznej Europy i Azji

Zadanie 25.1. (0–1)

Uzupełnij zdanie – dopisz nazwę właściwego państwa i numer, którym oznaczono je na mapie (wybierz spośród numerów 1–4).

Opis dotyczy – państwa oznaczonego na mapie numerem

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy wraz z przyporządkowaniem właściwego numeru.
0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

Bośnia i Hercegowina

3

Zadanie 26.2. (0–2)

Porównaj separatyzmy w państwach oznaczonych na mapie numerami 5. i 6. – napisz jedno podobieństwo i jedną różnicę.

Podobieństwo –

.....

.....

Różnica –

.....

.....

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie właściwego podobieństwa i różnicy.

1 pkt – sformułowanie właściwego podobieństwa ALBO różnicy.

0 pkt – odpowiedź niepełna (w większym stopniu niż za 1 pkt.) lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Podobieństwo –

Przykład 1.: W obu państwach separatyzmy dotyczą więcej niż jednego regionu: w Hiszpanii – Katalonii i Kraju Basków, w Mołdawii – Naddniestrza i Gagauzji.

Przykład 2.: W każdym z nich na terytorium jednego regionu przeprowadzono referenda w sprawie niepodległości: w Hiszpanii – w Katalonii, w Mołdawii – w Naddniestrzu.

Różnica –

Przykład 1.: Separatyzm kataloński w Hiszpanii nie doprowadził do faktycznej dezintegracji terytorialnej tego państwa, jak ma to miejsce w przypadku Mołdawii, gdzie Naddniestrze funkcjonuje jako oddzielne państwo separatystyczne.

Przykład 2.: Separatyzm w Mołdawii inaczej niż w Hiszpanii był podsycany z zewnątrz – sprzyjała mu Rosja.

Zadanie 27. (0–2)

O wyborach przewodniczącego instytucji unijnej

Wybory przewodniczącego tej instytucji, w których startuje aż siedmioro kandydatów, są dziś. Po raz pierwszy w historii nie wiadomo, kto zostanie jej szefem. Dotychczas tę sprawę określała tzw. umowa koalicyjna podpisana między chadekami i socjalistami po wyborach w 2014 r. Zgodnie z tą umową po niemieckim socjaliście Martinie Schulzu stanowisko przewodniczącego miał objąć któryś z chadeków. Socjaliści zaprotestowali przeciwko temu, zwracając uwagę, że w ten sposób chadecy otrzymaliby trzy z czterech najważniejszych stanowisk w UE.

Zadanie 27.1 (0–1)

Uzupełnij tekst – wpisz właściwe: nazwę instytucji (1.) oraz imię i nazwisko (2.).

Kolegialna instytucja unijna, której dotyczy tekst, to **(1.)**,
z jedną z siedzib w Strasburgu. Obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, który był jej
przewodniczącym, to **(2.)**

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy oraz imienia i nazwiska.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Rozwiązanie

1. Parlament (Europejski)
2. Jerzy Buzek

Zadanie 27.2. (0–1)

Uzasadnij, że kolegialna instytucja, której dotyczy tekst, ma legitymizację demokratyczną.

.....

.....

.....

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie właściwego uzasadnienia.

0 pkt – odpowiedź niepełna lub niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe rozwiązanie

Jest to jedyna instytucja w UE wybierana w wyborach powszechnych i bezpośrednich przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich.

ZADANIA ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI

Zadanie 30. (0–7)

Materiał źródłowy 1. Uzasadnienie z pisma procesowego

Wierzytelność dochodzona przeze mnie, Jakuba Jakubowskiego (zam. ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice, prowadzący działalność gospodarczą pod firmą: JakubPolEx Jakub Jakubowski, z/s ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice NIP: 111-222-33-44; e-mail: jakub@palex.pl), od Grzegorza Grzegorzewskiego (zam. ul. Biała 11, 58-111 Wałbrzych) wynika z umowy zawartej w formie pisemnej w dniu 7 marca 2024 r. Na mocy tej umowy zobowiązałem się wykonać na rzecz Grzegorza Grzegorzewskiego remont dachu, obejmujący usunięcie dotychczasowych dachówek, wymianę części elementów drewnianych, położenie folii izolacyjnej, nowych dachówek oraz wykonanie ocieplenia wełną mineralną. Grzegorz Grzegorzewski zobowiązał się zapłacić mi wynagrodzenie w kwocie 32000 zł po zakończeniu wszystkich prac, na podstawie faktury przeze mnie wystawionej, a prace miały być odebrane protokolarnie.

Należycie wykonałem remont dachu, w terminie określonym w umowie, na potwierdzenie czego przedkładam protokół odbioru prac podpisany przeze mnie oraz Grzegorza Grzegorzewskiego. Ponadto Grzegorz Grzegorzewski nigdy nie zgłaszał żadnych zarzutów co do jakości wykonanych prac.

W związku z powyższym wystawiłem i przekazałem Grzegorzowi Grzegorzewskiemu dnia 11 kwietnia 2024 r. fakturę VAT nr 29/2024 na kwotę 32000 zł, określającą 7-dniowy termin płatności. Grzegorz Grzegorzewski potwierdził podpisem jej odbiór.

Grzegorz Grzegorzewski nie zapłacił w terminie faktury oraz zaczął mnie unikać (nie odbierał telefonów, nie odpisywał na e-maile, nie można go było zastać w domu). W związku z tym pismem z dnia 30 kwietnia 2024 r. wezwałem Grzegorza Grzegorzewskiego do zapłaty żądanej kwoty w terminie 7 dni. Do dnia wniesienia niniejszego pisma procesowego Grzegorz Grzegorzewski nie zapłacił kwoty wynagrodzenia za wykonany remont dachu.

Dochodzona wierzytelność jest bezsporna, gdyż wynika ona wprost z umowy, a Grzegorz Grzegorzewski potwierdził odbiór wykonanych prac bez zastrzeżeń. Z uwagi na fakt, iż podpisana przez Grzegorza Grzegorzewskiego faktura stanowi w świetle art. 485 §1 pkt 2 KPC rachunek zaakceptowany przez dłużnika, zasadne jest postępowanie nakazowe. Od należności wynikającej z faktury VAT numer 29/2024 domagam się również odsetek ustawowych, liczonych od dnia 19 kwietnia 2024 r., tj. od dnia następnego po dniu wymagalności płatności faktury.

Dowody:

- umowa z dnia 7 marca 2024 r.;
- protokół z odbioru prac remontowych podpisany przez obie strony;
- faktura VAT nr 29/2024 z dnia 11 kwietnia 2024 r. wraz z potwierdzeniem odbioru;
- wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie: www.wzory.positor.pl

Materiał źródłowy 2. Przepis prawny z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: [...]

4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych [...].

Materiał źródłowy 3. Właściwość terytorialna sądów w okręgu świdnickim

Sąd Okręgowy w Świdnicy (pl. Grunwaldzki 14, 58-100 Świdnica) obejmuje obszar właściwości sądów rejonowych w: Dzierżoniowie, Kłodzku, Świdnicy, Wałbrzychu, Ząbkowicach Śl. [...]

Sąd Rejonowy w Świdnicy (ul. Okulickiego 2-4, 58-100 Świdnica) – obejmuje obszarem właściwości miasta: Świdnicę i Świebodzice oraz gminy [...].

Sąd Rejonowy w Wałbrzychu (ul. Słowackiego 11a, 58-300 Wałbrzych) – obejmuje obszarem właściwości miasta: Boguszów-Gorce, Jedlinę-Zdrój, Szczawno-Zdrój i Wałbrzych [...].

www.swidnica.so.gov.pl

Jako Jakub Jakubowski napisz fragment pisma procesowego, który poprzedzałby uzasadnienie przytoczone w materiale 1. Pamiętaj o formalnym charakterze pisma.

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw.

(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający przedstawia podstawowe zasady postępowania cywilnego; pisze pozew w sprawie cywilnej.

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne.

4) Zdający wyjaśnia podstawowe instytucje prawne [...] prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej.

7) Zdający przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego [...], w tym pozew w takiej sprawie.

Zasady oceniania

7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.

6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwiema kategoriami elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema kategoriami elementów składowych.

5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwiema kategoriami elementów składowych w pełni i jedną – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i dwiema – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.

- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i dwiema – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania

Kategorie elementów składowych:

- 1) Miejsce, data i dane stron; nazwa pisma i stron.
- 2) Nazwa i adres sądu; nazwa wydziału sądu.
- 3) Wypełnienie żądania: postępowanie nakazowe lub przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność powoda, zasądzenie kosztów procesowych; wartość przedmiotu sporu oraz kwota wraz z odsetkami w żądaniu.

Przykładowe rozwiązanie

<p>Wałbrzych, dnia 7 czerwca 2024 r.</p> <p>Sąd Rejonowy w Wałbrzychu Wydział Cywilny ul. Słowackiego 11a, 58-300 Wałbrzych</p> <p>Powód: Jakub Jakubowski zam. ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice prowadzący działalność gospodarczą pod firmą: JakubPolEx Jakub Jakubowski z/s ul. Czarna 22, 54-987 Świebodzice NIP: 111-222-33-44, jakub@palex.pl</p> <p>Pozwany: Grzegorz Grzegorzewski zam. ul. Biała 11, 58-111 Wałbrzych</p>
<p>Wartość przedmiotu sporu: 32 000 zł (trzydzieści dwa tysiące złotych)</p>
<p>POZEW O ZAPŁATĘ w postępowaniu nakazowym</p>
<p>W imieniu własnym wnoszę o:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 32 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 18 kwietnia 2024 r. do dnia zapłaty, 2. rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym, a w przypadku nieuwzględnienia powyższego wniosku wnoszę o przeprowadzenie rozprawy również w nieobecności powoda, 3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu wg norm przepisanych.

Zadanie 31. (0–5)

Materiał źródłowy 1. Opis sytuacji

Marta Kowalska, zamieszkała w Poznaniu przy ul. Zielonej 10/5 (61-851), wychowuje samotnie dwójkę dzieci – Dominika i Antoniego. Jej były mąż – Jacek Kowalski – zamieszkały w Poznaniu przy ul. Błękitnej 120 (60-656), od pół roku nie płaci alimentów zasądzonych na dzieci w wysokości 2500 zł (zasądzonych na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 1 lipca 2022 roku; sygnatura akt 1/XX/2022). Egzekucja komornicza okazała się bezskuteczna – komornik nie był w stanie wyegzekwować należnych kwot. Pan Jacek nie odpowiadał także na wezwania do zapłaty. Pani Marcie nie przyznano jak dotąd innych świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.

Materiał źródłowy 2. Art. 209. Kodeksu karnego

§ 1. Kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 [...] następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego.

Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Materiał źródłowy 3. Art. 303. Kodeksu postępowania karnego

Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wydaje się z urzędu lub na skutek zawiadomienia o przestępstwie postanowienie o wszczęciu śledztwa, w którym określa się czyn będący przedmiotem postępowania oraz jego kwalifikację prawną.

Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555, z późn. zm. (stan prawny na 16 sierpnia 2024 r.).

Na podstawie informacji z opisu sytuacji oraz przepisów prawnych napisz – jako Marta Kowalska – zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Nie musisz wpisywać dokładnego adresu instytucji, do której złożysz zawiadomienie, oraz wymieniać załączników.

Wymagania ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

(ZP) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

3) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza proste pisma do organów władz.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

9) Zdający stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

- 10) Zdający podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego [...]; wyjaśnia rolę prokuratora [...].
- (ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.
- 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne.
- 10) Zdający przedstawia przebieg postępowania karnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze [...].

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

Kategorie elementów składowych:

- 1) Data i miejsce, oznaczenie nadawcy, nazwa pisma, podpis; skierowanie pisma do odpowiedniej instytucji.
- 2) Uzasadnienie; powołanie się na odpowiednie przepisy prawne.

Przykładowe rozwiązanie

<p>Marta Kowalska ul. Zielona 10/5 61-851 Poznań</p> <p style="text-align: center;">Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa</p> <p>Niniejszym zawiadamiam o popełnieniu przez Jacka Kowalskiego, zamieszkałego w Poznaniu (60-656) przy ul. Błękitnej 120, przestępstwa uchylania się od obowiązku alimentacyjnego) – art. 209 § 1 <i>kk</i>. Na podstawie art. 303 <i>kpk</i> wnoszę o wszczęcie i przeprowadzenie postępowania w niniejszej sprawie.</p> <p style="text-align: center;">Uzasadnienie</p> <p>Jacek Kowalski został zobowiązany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu do płacenia alimentów w wysokości 2500 zł miesięcznie na małoletnich synów Dominika i Antoniego. Na dzień dzisiejszy zaległości w płaceniu wynoszą sześć świadczeń okresowych, a pan Kowalski nie odpowiada na wezwania do zapłaty.</p>	<p>Poznań, dnia 10 stycznia 2023 r. Prokuratura Rejonowa w Poznaniu</p> <p style="text-align: right;"><i>Marta Kowalska</i></p>
--	---

Zadanie 32. (0–7)

Tabela. Wyniki wyborów do Bundestagu

Nazwa ugrupowania politycznego*	2009	2013	2017	2021
	% głosów z głosowania na listy partyjne / liczba mandatów uzyskanych z list partyjnych wg systemu Sainte-Leaguë'a (wraz z ewentualną superatą uzyskaną w JOW-ach)			
Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna / Unia Chrześcijańsko-Społeczna	33,8%** 239	41,5% 311	33% 246	24,2% 197
Socjaldemokratyczna Partia Niemiec	23% 146	25,7% 193	20,5% 153	25,7% 206
Lewica	11,9% 76	8,6% 64	9,2% 69	4,9% 39
Zieloni	10,7% 68	8,4% 63	8,9% 67	14,7% 118
Wolna Partia Demokratyczna	14,6% 93	4,8% 0	10,7% 80	11,4% 91
Alternatywa dla Niemiec	–	4,7% 0	12,6% 94	10,4% 83
ogółem liczba mandatów	622	631	709	735

Na podstawie: parties-and-elections.eu

* W tabeli przedstawiono wyłącznie formacje, które w wyniku co najmniej jednych wyborów uzyskały min. 2 mandaty.

** Pogrubiono rezultaty formacji, które w wyniku danych wyborów utworzyły koalicję rządową.

„Na typ systemu partyjnego w Republice Federalnej Niemiec ma wpływ system wyborczy stosowany w elekcjach do Bundestagu”. Napisz argumenty i kontrargumenty do tego stwierdzenia, charakteryzując te dwa systemy i odnosząc się do przedstawionych danych.

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze

i logice wyvodu, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i dwoma – częściowo.

3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.

2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.

1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.

0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

1) Charakterystyka systemu wyborczego obowiązującego w wyborach do Bundestagu.

2) Charakterystyka systemu partyjnego RFN.

3) Zajęcie stanowiska, rozważenie argumentów i kontrargumentów do tytułowego stwierdzenia.

Przykładowe rozwiązanie

Można stwierdzić, że często system partyjny jest determinowany przez system wyborczy. Widać to szczególnie w państwach stosujących wyborczy system większościowy, któremu towarzyszy system dwupartyjny (np. Wielka Brytania). W niniejszej pracy postaram się scharakteryzować system wyborczy i partyjny Niemiec i rozważyć wpływ tego pierwszego systemu na drugi.

System wyborczy Niemiec to z pozoru system mieszany, ponieważ wyborca ma dwa głosy: jeden oddaje na ogólnokrajową listę partyjną, a drugi – na kandydata we właściwym jednomandatowym okręgu wyborczym. Jednak mandaty zdobyte przez partie w ten drugi sposób odliczane są od tych, które przypadają partiom według podziału mandatów z części proporcjonalnej. To rozwiązanie ma zatem charakter personalizacji proporcjonalnego systemu wyborczego. Choć wynik z części JOW-owej ma wpływ na ogólny rezultat wyborów – jeśli mandatów większościowych jest więcej niż wynikałoby to z podziału głosów z części proporcjonalnej, mamy do czynienia z superatą – stąd różna liczba deputowanych w Bundestagu (w okresie 2009–2021 od 622 do 735). Warto też nadmienić, że w Niemczech stosowana jest metoda Sainte-Leaguë'a, a zatem metoda przeliczenia głosów na mandaty najmniej sprzyjająca partiom wielkim. Z drugiej jednak strony mamy do czynienia z pięcioprocentową klauzulą zaporową – w wyborach 2013 roku dwie partie (FDP i AfD) osiągnęły ponad czteroprocentowy wynik i nie uzyskały przedstawicielstwa w Bundestagu.

System partyjny w RFN przez lata był określany jako dwupartyjny – partiami wielkimi były CDU/CSU oraz SPD. Jednak żadna z nich nie miała większości w parlamencie, stąd można mówić o dużym znaczeniu tzw. języczka u wagi, jakie mieli liberałowie (FDP). Pod koniec XX wieku ukształtował się system dwublokowy: CDU/CSU i FDP (ostatnie gabinety Kohla) oraz socjaldemokraci i zieloni (gabinety Schroedera). W przedstawionym w tabeli okresie rząd zgodny z systemem dwublokowym został sformułowany tylko po wyborach 2009 roku. Większość rządów Merkel miała charakter tzw. wielkiej koalicji CDU/CSU – SPD (w tabeli – po wyborach 2013 i 2017 roku). Warto też zwrócić uwagę, że część parlamentarnych ugrupowań politycznych jest traktowana jako asystemowe – poza dawnymi postkomunistami (w tabeli: Lewica) są to od 2017 roku konserwatywni eurosceptycy (AfD). Po wyborach z 2021 roku mamy z kolei koalicję SPD – Zieloni – FDP, co może sugerować powrót liberałów do swojej dawnej roli w systemie.

Proporcjonalny system wyborczy sprzyja reprezentatywności wyborów i systemowi wielopartyjnemu. Zważywszy, że system partyjny Niemiec nie ma cech systemu

dwupartyjnego, można stwierdzić, że system partyjny jest zgodny z systemem wyborczym. Próg wyborczy sprzyja z kolei stabilności systemu – w Bundestagu reprezentowanych było w podanym w tabeli okresie od 4 do 6 sił politycznych. Ten próg jednak nie uchronił od sytuacji, w którym partie asystemowe (w 2017 i 2021 po dwie) mają charakter parlamentarny. Jeśli dodatkowo stwierdzimy, że – mimo stabilności systemu wyborczego – mamy do czynienia ze zmianami typu systemu wielopartyjnego, to możemy wnioskować, że system wyborczy nie jest główną determinantą typu systemu partyjnego, czy też – w tym przypadku – wielopartyjnego. W przedstawionym okresie dwukrotnie nie udało się urzeczywistnić rządu zgodnego z systemem dwublokowym, a zatem to decyzje wyborcze bardziej niż system wyborczy wpływają w RFN na system partyjny.

Zadanie 33. (0–5)

Propozycja zmian podatkowych jednej z partii w Polsce

Wprowadzimy realną progresję podatkową. Proponujemy następującą skalę podatkową:

- 0% dla podstawy opodatkowania poniżej 12 000 zł,
- 22% dla nadwyżki ponad 12 000 zł,
- 33% dla nadwyżki ponad 60 000 zł,
- 44% dla nadwyżki ponad 120 000 zł,
- 55% dla nadwyżki ponad 250 000 zł,
- 75% dla nadwyżki ponad 500 000 zł.

Proponowana skala podatkowa przynosi korzyści dla osób o niższych i średnich dochodach. Osoby o podstawie opodatkowania poniżej 50 000 zł będą płacić niższy podatek niż obecnie, natomiast osoby w przedziale 50 000 – 100 000 zł – nieco wyższy. Znacząca podwyżka nastąpi tylko dla ok. 2% najbogatszych podatników o dochodach ponad 100 000 zł. Dochody wielokrotnie przekraczające potrzeby nawet najbardziej wymagającego stylu życia powinny być wysoko opodatkowane. Podatek 75% nie służy zwiększaniu dochodów państwa, ale ma na celu zmniejszanie nierówności społecznych. Wysoka stawka będzie stanowiła sygnał dla firm – nie inwestujcie w pensje prezesów, inwestujcie w pensje pracowników, w innowacje, w rozwój firmy.

Na podstawie: [...].pl

Prezentując poglądy liberalne, napisz wystąpienie poselskie na forum Sejmu RP, będące głosem w debacie na temat podatku dochodowego od osób fizycznych. W swej wypowiedzi uwzględnij powyższą propozycję oraz obecne rozwiązania systemu podatkowego. Pamiętaj o właściwej formie wypowiedzi.

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wywodu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.

- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO
rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu albo brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) Przedstawienie cech charakterystycznych propozycji skali podatkowej z materiału źródłowego wraz z odniesieniem do obowiązujących w Polsce rozwiązań dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych.
- 2) Krytyka progresywnego podatku dochodowego od osób fizycznych z punktu widzenia liberalizmu; propozycja podatku liniowego o niskiej stawce opodatkowania.

Przykładowe rozwiązanie

Panie Marszałku! Wysoka Izbo!

Funkcjonujemy w kraju, gdzie mamy podatek progresywny. Skala podatkowa z dwiema różnymi stawkami podatku z punktu widzenia liberalizmu, a zatem i wolności człowieka, nie jest właściwa. Rozumiem, oczywiście, motywy jej funkcjonowania, niemniej nie zgadzam się z nimi. Uważam bowiem, że takie rozwiązanie nie sprzyja wyrównywaniu szans społecznych, ale za to sprzyja różnym patologicznym sytuacjom. Musimy pamiętać również o tym, że większe podatki dla najbogatszych to karanie tych, którzy osiągnęli swoją pozycję m.in. dzięki ciężkiej pracy, edukacji, zaradności. Wyższe podatki mogą zniechęcać do aktywności.

Propozycja z sześcioma stawkami podatku, w której najwyższa z nich wynosi 75%, ma w zamierzeniu autorów zmniejszać nierówności, ma być sygnałem dla firm, sygnałem w celu podnoszenia płac. Zarówno to rozumowanie, jak i wyliczenia przedstawione w propozycji są w mojej ocenie chybione i prowadziłyby nie tylko do wzrostu podatków dla średnio i dobrze zarabiających. Ten wzrost odczułyby też osoby zarabiające od 60 do 85 tysięcy złotych rocznie. Pamiętać musimy, że podnoszenie obciążeń fiskalnych może prowadzić do uciekania podatników w tzw. szarą strefę, do nieujawniania dochodów, a nawet do przenoszenia się części podatników poza granice kraju. Przecież nawet mniej drastyczne stawki podatkowe wprowadzane w socjalnych państwach dobrobytu przynosiły efekt odwrotny od zakładanego przez pomysłodawców.

Postulowane zmiany w systemie podatkowym skutkowałyby skomplikowaniem deklaracji PIT, zwiększeniem wydatków z budżetu państwa na administrowanie tym systemem. Obciążanie podatkami jest przyczyną zmniejszenia konsumpcji, a tym samym – obniżania zysków innych. W związku z tym proszę Wysoką Izbę o zadumę w kwestii wprowadzenia podatku liniowego – podatku i tak przecież obciążającego lepiej zarabiających kosztami dużo większymi liczbowo. Przy tym podatku, którego jednolita stawka będzie niewysoka.

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony**

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony**

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony**

